Microlepidoptera in Nederland, vooral in 2007-2010

met een terugblik op 30 jaar faunistisch onderzoek

K. J. (Hans) Huisman
J. C. (Sjaak) Koster
Tymo S.T. Muus
Erik J. van Nieukerken

TREFWOORDEN
Faunistiek, nieuwe waarneming, provincies, areaaluitbreidingen

Entomologische Berichten 73 (3): 91-117

In de jaren 2007-2010 werden maar liefst elf soorten kleine vlinders nieuw voor onze fauna gevonden: *Infurcitinea teriolella*, *Bucculatrix ulmifoliae*, *Caloptilia fidella*, *Phyllonorycter issikii*, *Coleophora motacillella*, *Cochylis molliculana*, *Cnephasia sedana*, *Clepsis dumicolana*, *Lobesia botrana*, *Pseudococcyx tessulatana* en *Evergestis aenealis*. Daarnaast werden drie soorten al elders gemeld: *Caloptilia hemidactylella*, *Cydalima perspectalis* en *Bucculatrix ainsliella*. Na 30 jaar van jaarlijsten geven we een evaluatie, met onder andere een totaal van 128 nieuw gemelde soorten. Dit zijn er minder dan in Denemarken, maar meer dan op de Britse Eilanden of in Zweden. We verklaren deze verschillen door het verschil in oppervlak van de landen: hoe kleiner het land, hoe meer kans dat er nieuwe soorten gevonden worden. Dit jaaroverzicht is het laatste dat in deze vorm verschijnt.

Dit is het negentiende jaaroverzicht van de Nederlandse Microlepidoptera sedert 1983. Een index van alle overzichten tot 2000 werd gegeven door Koster & Van Nieukerken (2003).

De jaren 2007–2010 waren wederom aan de warme kant met uitzondering van 2010, dat sinds 1996 het eerste jaar was met een temperatuur beneden het langjarige gemiddelde van 9,8°C (jaargemiddelden 2007-2010 11,2; 10,6; 10,5; 9,1°C). Zowel 2009 (januari) als 2010 (januari/februari) begonnen met een koude winter en 2010 eindigde daar ook weer mee. Opvallend was dat de meeste jaren vooral in het voorjaar warme en droge perioden kenden, terwijl de zomers warm en vaak erg nat waren. Uitzondering was de erg warme en zonnige julimaand van 2010. Het jaar 2007 was uitzonderlijk nat. Voor verdere beschrijvingen: zie de KNMI-website (www.knmi.nl/klimatologie/maand_en_seizoensoverzichten/index.html).

De belangstelling voor de faunistiek van de 'kleine vlinders' is de laatste tien jaar enorm toegenomen onder invloed van websites zoals Microlepidoptera.nl (Muus & Corver 2012), maar ook Waarneming.nl en het Nederlands soortenregister (www.nederlandsesoorten.nl/). Naast de traditionele verzamelaars die uitgekeken waren op grote vlinders en ook de kleintjes wilden leren kennen, is er een nieuwe groep natuurliefhebbers die vlinders waarnemen, er foto's van maken en deze op diverse internetforums plaatsen, vaak om een naam te verkrijgen. Hierdoor is de stroom van gegevens enorm toegenomen, maar is het ook veel moeilijker geworden om alles goed te controleren. Waarnemingen die via de site Waarneming.nl binnenkomen, worden doorgestuurd naar de database 'Noctua' en komen dan bij ons terecht voor eventuele opname in de jaarlijst. We hebben zulke meldingen alleen opgenomen als ze gestaafd werden met verzameld materiaal of met goede foto's die beoordeeld konden worden door specialisten. We hopen dat we een goed evenwicht gevonden hebben in het spanningsveld tussen volledigheid en betrouwbaarheid.

Door de snelle berichtgeving op internet wordt het voor het samenstellen van een gedrukte 'jaarlijst' steeds moeilijker om voldoende actueel te blijven en toch de grens van een bepaald jaar aan te houden. We hebben daarom besloten om de afgelopen jaren als één geheel te behandelen. Deze 'jaarlijst' bestrijkt globaal de periode 2007-2010.

Door de toename van gegevens en eerdere publicatie op internet lukt het ons niet meer dit soort uitgebreide lijsten redelijk snel te publiceren. Bovendien doen wij dit al erg lang. Daarom zal dit de laatste jaarlijst zijn die op deze manier gepubliceerd wordt. Een combinatie van kortere publicaties in een tijdschrift van de hoogtepunten en online gepubliceerde details van de overige waarnemingen is wellicht de beste weg in de toekomst.

Bijna 30 jaar faunistische lijsten

Dit artikel is niet alleen de afsluiting van een periode, maar ook een jubileum. De lijsten bestrijken nu een periode van bijna 30 jaar (1982-2010) en bevatten daarmee een schat aan gegevens: faunistische gegevens, maar ook biologische bijzonderheden, literatuurverwijzingen en korte taxonomische beschrijvingen. De afzonderlijke jaarlijsten bieden een keur aan determinatiemogelijkheden en diagnostische tips. Er werd al eens een index over de jaarlijsten tot 2000 gegeven (Koster & Van Nieukerken 2003), en van alle lijsten zijn inmiddels pdf-versies beschikbaar op de repository van Naturalis Biodiversity Center (www.repository.naturalis.nl/; zoeken op auteur of titel) en

vanaf 2002 ook op de site van de Nederlandse Entomologische Vereniging (www.nev.nl).

In totaal zijn er in de jaarlijsten 84 nieuwe soorten voor ons land gemeld, terwijl er voor 45 andere verwezen wordt naar een recente publicatie: samen dus 128 soorten, een verrassend hoog aantal. Daarnaast werd meer dan 700 maal een soort voor het eerst voor een bepaalde provincie gemeld. Deze meldingen zijn pas goed begonnen in 1992, toen ze zinvol(ler) werden omdat de faunistische kennis toenam. Uiteraard zijn de cijfers voor nieuw gemelde soorten hoog voor provincies waar weinig van bekend was. Het is interessant om de invloed te zien van de oprichting van regionale werkgroepen zoals die in Friesland en Zeeland, en van bepaalde excursies (Groningen 1996, Flevoland 2007).

Nieuwe soorten in perspectief

Wat betekent nu dit grote aantal nieuw gemelde soorten uit Nederland? Om het in juist perspectief te zien: er zijn in Nederland nu 1411 gevestigde soorten die men tot de 'microlepidoptera' kan rekenen (van de in totaal 2217 gevestigde vlinders (Van Nieukerken *et al.* 2010), met de hier nieuw gemelde soorten erbij opgeteld). De toename van 128 soorten in 29 jaar betreft dus maar liefst 9% van alle Nederlandse micro's, circa 5,7% van de Nederlandse vlinders, en gemiddeld 4,4 soorten per jaar. Natuurlijk zijn er in dezelfde periode ook soorten verdwenen, maar dat is moeilijker aan jaartallen koppelen: 56 soorten micro's zijn waarschijnlijk uit Nederland verdwenen (Van Nieukerken *et al.* 2010), sommige al in de 19e eeuw, de meeste pas in de 20e eeuw. Als we ons beperken tot de periode van de jaarlijsten, zien we een tamelijk continue stroom van nieuwkomers. In het begin liggen de aantallen wat hoger, daarna dalen ze tot een vrij vast niveau om op het laatst weer een tendens tot stijgen te tonen. De oprichting van de sectie Snellen omstreeks 1981 loopt parallel met een periode van grote verzamelactiviteit. Dat zou hogere aantallen niet eerder gevangen soorten kunnen verklaren. Naarmate er meer soorten gevonden zijn, blijven er bij een stabiele fauna steeds minder over om nog te ontdekken. Daarom zouden de aantallen nieuwe soorten steeds sneller moeten dalen, tenzij de verzamelactiviteit nog toeneemt. Dat laatste lijkt hooguit in de allerlaatste jaren een rol te spelen. Een analyse van vangsten en vangers toont aan dat de meerderheid van de nieuwmeldingen voor rekening komt van de oude kern van Snellenleden. Veel nieuwe soorten kwamen aanvankelijk uit lastige families (zoals Nepticulidae, Elachistidae, Coleophoridae, Gelechiidae), waar de specialisten beter naar gingen zoeken, buiten en in collecties. De verklaring voor de vele nieuwe meldingen in de jaren 1980 is dus vooral toename van kennis en verzamelactiviteit. Daarna blijft er echter een constante stroom nieuwmeldingen bestaan. Wellicht speelt de laatste tien jaar toch de dynamiek van de fauna een belangrijke rol, al blijft toename van verzamelactiviteiten en nieuwe waarnemers ook een verklaring. Nieuwe kennis elders in Europa, bijvoorbeeld als gevolg van nieuwe technieken als DNA-barcodering, leidt ook vaak tot het opnieuw bekijken van de collecties, waarbij soorten soms gesplitst moeten worden.

Een simpele conclusie uit de cijfers is, dat voorlopig de balans tussen komen en gaan een positief beeld geeft. Hierbij laten we doelbewust meer complexe begrippen als biodiversiteit, kwaliteit en status van de nieuwkomers buiten beschouwing. Andere analyses van onze totale nachtvlinderfauna laten namelijk een veel slechter beeld zien, zoals in een pas verschenen publicatie over nachtvlinders aangetoond werd (Ellis *et al.* 2013). De lijst van (ooit) in Nederland waargenomen micro's wordt in ieder geval nog steeds groter. De mogelijkheid dat een verzamelaar een nieuwe soort voor de fauna tegenkomt, is nu nog evengoed als vroeger aanwezig.

Een internationale vergelijking

De start van de huidige serie jaarlijsten was een reactie op soortgelijke initiatieven in Scandinavische landen, met name Denemarken (sinds 1973) en Zweden (sinds 1974). Hier werden zulke jaarlijsten al regelmatig gepubliceerd in Flora og Fauna (bijvoorbeeld Pallesen & Palm 1974), vanaf 1981 in Entomologiske Meddelelser (eerste en laatste: Buhl *et al.* 1981, Buhl *et al.* 2011) en in Entomologisk Tidskrift (eerste en laatste: Svensson 1974, 2011). De punctualiteit van deze lijsten is door niemand geëvenaard. De lijsten in Finland verschenen zeer onregelmatig en lijken gestopt (Kerppola *et al.* 1985, Mutanen *et al.* 2008). De Britse lijsten werden nadrukkelijk gepresenteerd als review van de vele berichten in diverse Engelse tijdschriften. De serie (eerste: Agassiz 1981) wordt nog steeds jaarlijks geproduceerd (laatste: Langmaid & Young 2012).

Tabel 1 geeft een vergelijking tussen deze landen van de aantallen als nieuw voor de fauna gemelde soorten. De Nederlandse gegevens moesten daarbij soms wat arbitrair over de jaren verdeeld worden omdat bij ons jaarlijks verschijnen lang niet altijd gelukt is. De vergelijking leert dat in Denemarken de meeste nieuwe soorten gevonden werden (4,8 soort per jaar), maar dat Nederland met een gemiddelde van 4,4 soort per jaar goede tweede is. In die twee kleine landen werden dus kennelijk veel meer soorten nieuw aangetroffen dan in het grote Zweden en de Britse Eilanden (beide 3,6). Aangezien in al deze landen de aandacht voor microlepidoptera wel vergelijkbaar is, lijkt de verklaring niet in de verzamelintensiteit te liggen. De verklaring zou wel eens het oppervlak van de landen kunnen zijn: op een klein oppervlak als dat van Nederland of Denemarken kunnen van minder soorten populaties leven dan in grote landen als Zweden en de Britse Eilanden, zoals ook blijkt uit de aantallen bekende soorten per land (dit effect staat in de ecologie bekend als de 'species area relationship'). Nederland en Denemarken missen dus een groter aantal soorten van de omringende landen dan Zweden en de Britse Eilanden, waar de fauna al rijker is. De kans dus dat een nieuwe soort in een klein landje gevonden wordt is groter dan andersom, de kans dat een soort weer verdwijnt is dan ook groter. Een alternatieve of aanvullende verklaring zou de ligging kunnen zijn: Zweden en Groot-Brittannië liggen aan de rand van Europa, en kunnen alleen nieuwe soorten uit het zuiden ontvangen, in Zweden beperkt ook uit Finland, terwijl Nederland en Denemarken omringd worden door landen met rijkere fauna's zonder een zee als barrière.

Deze jaarlijst

De soorten in dit artikel die als nieuw voor de fauna worden gemeld, zijn voor een deel al besproken op de bijeenkomsten van de sectie Snellen en vaak reeds voorlopig gepubliceerd in de nieuwsbrief 'Franje'. Ze figureren bovendien op de website Microlepidoptera.nl (Muus & Corver 2012), de bladmineerders ook op de website 'Bladmineerders van Europa' (Ellis 2012). Gezien de beperkte verspreiding van 'Franje' en het niet permanente karakter van websites, worden deze soorten hier weer aangekondigd als nieuw voor de fauna.

Elf soorten worden hier nieuw voor de fauna gemeld: *Infurcitinea teriolella* (Tineidae), *Bucculatrix ulmifoliae* (Bucculatricidae), *Caloptilia fidella*, *Phyllonorycter issikii* (Gracillariidae), *Coleophora motacillella* (Coleophoridae), *Cochylis molliculana*, *Cnephasia sedana*, *Clepsis dumicolana*, *Lobesia botrana*, *Pseudococcyx tessulatana* (Tortricidae) en *Evergestis aenealis* (Crambidae). Drie soorten zijn elders gemeld: *Caloptilia hemidactylella* (Gracillariidae) (Corver *et al.* 2011), *Cydalima perspectalis* (Crambidae), de buxusmot, die binnenkwam als exoot en zich nu heeft gevestigd (Muus *et al.* 2009), en de pas zeer recent gemelde Amerikaanse nieuwkomer

Tabel 1. Aantal per jaar gemelde nieuwe soorten microlepidoptera in Nederland, vergeleken met Denemarken, Zweden en de Britse Eilanden. Vondsten in gecombineerde jaarlijsten zoveel mogelijk naar vangjaar opgesplitst, maar soms is dat arbitrair, omdat na herkenning ouder materiaal gevonden werd. Van de buitenlandse jaarlijsten zijn referenties van de eerste en laatste in de tekst gegeven.
Table 1. Number of microlepidoptera species recorded annually as New for The Netherlands, compared with Denmark, Sweden and the British Isles. Records in lists that cover more than one year are attributed to the year of observation (wherever possible). References to the foreign annual reviews are provided in text (only the first and last).

Jaar	Denemarken	Zweden	Britse eil.	Nederland
1979	4	2	-	-
1980	3	8	3	-
1981	3	2	2	
1982	9	4	8	12
1983	5	2	4	2
1984	9	2	9	9
1985	5	2	5	6
1986	6	2	2	13
1987	2	2	3	6
1988	3	0	5	5
1989	4	2	2	2
1990	3	6	3	2
1991	4	2	0	1
1992	3	1	1	4
1993	2	3	2	5
1994	6	1	2	6
1995	2	3	1	4
1996	4	3	4	3
1997	4	4	3	1
1998	1	6	2	1
1999	4	10	2	9
2000	4	0	1	5
2001	5	6	3	4
2002	3	3	5	3
2003	7	2	2	3
2004	6	6	4	2
2005	6	5	5	4
2006	12	4	9	2
2007	2	6	5	6
2008	2	4	7	4
2009	6	7	7	3
2010	14	5	2	1
Totaal	153	115	113	128
Gemiddeld per jaar	4,8	3,6	3,6	4,4

Bucculatrix ainsliella (Bucculatricidae) op Amerikaanse eik (*Quercus rubra*) (Van Nieukerken *et al.* 2012). In deze periode kwamen ook de eerste meldingen van de schadelijke tomatenmineermot *Tuta absoluta* (Gelechiidae) in Nederlandse kassen (Smits & Van der Zande 2009); hier melden we de eerste vondst buiten. Hoewel we importsoorten meestal buiten beschouwing laten, wordt hier een uitzondering gemaakt voor de mineermot *Cameraria gaultheriella* (Gracillariidae), waarvan iedereen de vers uit Noord-Amerika ingevoerde takken siergroen met mijnen in boeketten kan aantreffen.

In een behandeling van het genus *Agonopterix* (Huisman 2012) (Elachistidae: Depressariinae), werd bovendien uit oude collecties nog een nieuwe soort gemeld: *A. oinochroa* (inmiddels al weer verdwenen), maar werden ook twee soorten uit onze lijst geschrapt: *A. atomella* en *A. capreolella*.

Opmerkelijke andere vangsten zijn de zeldzame cultuurvolger *Tinea pallescentella*, *Phyllonorycter mespilella* in Zeeland, *Zelleria hepariella* buiten Zuid-Limburg, en de zeer zeldzame soorten *Depressaria depressana* en *Schiffermuelleria schaefferella*. De uit Nederland verdwenen gewaande soorten *Mompha langiella* en *Syncopacma captivella* werden teruggevonden. Verder melden we een opvallende uitbreiding in de verspreiding van *Aethes flagellana* en *Acrobasis glaucella* in het rivierengebied en van *Apotomis infida* in Friesland, en van de nog niet lang inheemse *Ectoedemia quinquella* en *Mompha jurassicella*.

Toelichting op de lijst

De nomenclatuur volgt de laatste versie (2.5) van de op het internet beschikbare Fauna Europaea-database (Karsholt & Van Nieukerken 2012), maar omdat deze doorzoekbare database geen vaste volgorde kent, houden we voor de systematische volgorde binnen de families meestal Karsholt & Razowski (1996) aan. De systematiek en volgorde van de families volgen de nieuwe consensus classificatie (Van Nieukerken *et al.* 2011) die ook in de laatste editie van Fauna Europaea (Karsholt & Van Nieukerken 2012) gebruikt wordt.

De vindplaatsen zijn alfabetisch per provincie gerangschikt, de provincies van noord naar zuid. In principe nemen we de vindplaatsaanduiding over van de verzamelaar, maar soms werden vondsten van dezelfde plek door verschillende verzamelaars op verschillende wijze geëtiketteerd en hebben wij de vindplaatsen enigszins gestandaardiseerd.

Determinatie is in de regel gedaan door de inzenders, maar diverse moeilijke soorten zijn door de auteurs gecontroleerd. Opgaven die onvoldoende ondersteund werden door materiaal, goede foto's of andere informatie, zijn door ons niet opgenomen. Omdat vaak niet meer duidelijk is of bij een opgave materiaal verzameld is of alleen waargenomen, hebben we geen onderscheid gemaakt tussen een verzameld exemplaar of een 'waarneming' (al dan niet vergezeld van een foto), tenzij dit uitdrukkelijk zo is opgegeven. Een groot deel van de gegevens is afkomstig uit 'Noctua', de database die beheerd wordt door de Werkgroep Vlinderfaunistiek (WVF) van EIS-Nederland. Andere gegevens werden ons direct door de waarnemers of verzamelaars toegestuurd. Deze werden zo mogelijk eveneens in 'Noctua' opgenomen. Helaas was er in de praktijk soms een discrepantie. Waarnemers werden daarom opgeroepen zelf hun gegevens ook aan 'Noctua' in te sturen.

In principe betreft deze lijst vondsten uit 2007-2010, maar soms ook oudere vondsten die nu pas door determinatie bekend zijn geworden. Criteria voor opname zijn: de soort is zeldzaam (tot ca. 20 bekende vindplaatsen), de soort is nieuw voor een provincie of regio (bijv. Achterhoek, Veluwe, een Waddeneiland), of de soort is ter plekke lang niet meer gevonden. Ook vondsten die opvallen door bijvoorbeeld voedselplantkeuze, vliegtijd of de gevangen aantallen, worden vaak vermeld. Gegevens van bekende vindplaatsen of gebieden worden niet herhaald, met uitzondering van die van de zeldzamere soorten. De samenstelling van dit manuscript heeft erg lang geduurd en het aantal gegevens in 'Noctua' is de laatste jaren enorm gegroeid. Wij zijn dan ook niet meer in staat geweest alle gegevens van die database in detail te beschouwen. Met name lopen we achter bij het melden van nieuwe waarnemingen voor de provincies. Dit betekent dat de database weliswaar een steeds completer beeld geeft, maar dat het compleet maken van dit overzicht niet meer mogelijk is. Om dit op te vangen is een lijstje van alle nieuwe meldingen voor de provincies in de jaren 2007-2010 gepubliceerd op de website Microlepidoptera.nl.

Indien informatie over de verspreiding in Europa wordt gegeven, is die gecontroleerd aan de hand van de Fauna Europaea-database (Karsholt & Van Nieukerken 2012), zonder daar altijd

specifiek naar te verwijzen. De Nederlandse verspreiding is gecontroleerd aan de hand van het bestand 'Noctua' (waarop de kaartjes in Muus & Corver (2011) gebaseerd zijn) en de kaartjes in Kuchlein & Donner (1993). Men zij er op bedacht dat nog niet alle gegevens van het bestand zijn gevalideerd. Er kunnen dus verschillen optreden tussen de beschreven verspreiding en de getoonde kaartjes.

De meeste foto's zijn gemaakt door Erik van Nieukerken en Els Baalbergen met microscoopcamera's van Naturalis Biodiversity Center. Fotografen worden bij de foto's vermeld.

Gebruikte afkortingen en codes

e.l. – ex larva, e.p. – ex pupa, NL – Nederland

Provincies

DR – Drenthe, **FL** – Flevoland, **FR** – Friesland, **GE** – Gelderland, **GR** – Groningen, **LI** – Limburg, **NB** – Noord-Brabant, **NH** – Noord-Holland, **OV** – Overijssel, **UT** – Utrecht, **ZE** – Zeeland, **ZH** – Zuid-Holland.

Verzamelaars, collecties

AC – A. Cox, Mook, **AG** – A. Goutbeek, Dalfsen, **AS** – A.E.P. Schreurs, Kerkrade, **ASA** – A. Saunders, Sint Nicolaasga, **BA** – B. van As, Schiedam, **BvA** – B. van Aartsen†, **BK** – B.W.J.M. Kruijsen, Santpoort-Noord, **CD** – C. Doorenweerd, Leiden, **CG** – C. Gielis, Lexmond, **CN** – C.G.A.M. Naves, Drempt, **DD** – D. Doornheijn, Nieuwe Tonge, **EvN** – E.J. van Nieukerken, Leiden, **FG** – F.J. Groenen, Luyksgestel, **GT** – G. Tuinstra, Drachten, **HW** – H.W. van der Wolf, Nuenen, **JA** – J. Asselbergs, Bergen op Zoom, **JCK** – J.C. Koster, Losser, **JHK** – J.H. Kuchlein, Wageningen, **JL** – J.A.W. Lucas†, **JS** – S.G. Sinnema & J.W. Sinnema-Bloemen, Hemrik, **JSS** – J. Scheffers, Naaldwijk, **JV** – J. van Vuure, Kortgene, **JW** – J.B. Wolschrijn, Twello, **JZ** – J.H.H. Zwier, Zelhem, **KH** – K.J. Huisman, Wezep, **KK** – K. Kaag, Den Helder, **LD** – L.J. van Deventer, Drunen, **MK** – M.S.M. de Keijzer, Dordrecht, **MS** – M. van Stiphout, Posterholt, **NEV** – Zomerbijeenkomst Nederlandse Entomologische Vereniging, **SC** – S. Corver, Aeugst Am Albis, Zwitserland, **TM** – T.S.T. Muus, Steenwijk, **WAE** – W.N. Ellis & A.C. Ellis-Adam, Amsterdam.

Codes voor eerdere lijsten

Deze codes worden in vet na de soortnaam vermeld. Een index van alle lijsten tot die van 2000 is gepubliceerd in Koster & Van Nieukerken (2003). Volledige referenties van deze lijsten worden in de soortteksten niet herhaald, maar soms wordt ook in de tekst de code als verkorte verwijzing gegeven.

82 – 1982-1983 (Gielis *et al.* 1985), **84** – 1984 (Huisman *et al.* 1986), **85** – 1985 (Kuchlein *et al.* 1988), **86** – [1986-1987] (Van Nieukerken *et al.* 1993), **88** – 1988-1991 (Huisman & Koster 1994), **92** – 1992 (Huisman & Koster 1995), **93** – 1993 (Huisman & Koster 1996), **94** – 1994 (Huisman & Koster 1997), **95** – 1995 (Huisman & Koster 1998), **96** – 1996 (Huisman & Koster 1999), **97** – 1997-1998 (Huisman & Koster 2000), **99** – 1999 (Huisman *et al.* 2001), **00** – 2000 (Huisman *et al.* 2003), **01** – 2001-2002 (Huisman *et al.* 2004), **03** – 2003 (Huisman *et al.* 2005), **04** – 2004 (Huisman *et al.* 2006), **05** – 2005 (Huisman *et al.* 2007), **06** – 2006 (Huisman *et al.* 2009).

Soortenlijst

Micropterigidae – oermotten

Micropterix aureatella (Scopoli, 1763) **82**

OV Baars, 13.v.2007, G. van Veen (foto, det. **TM**).

Micropterix aruncella (Scopoli, 1763) **04**

FL Kuinderbos, 6.vi.2009, 1000 soortendag-2009. Nieuw voor **FL**.

Eriocraniidae – purpermotten

Heringocrania unimaculella (Zetterstedt, 1839) **01**

FR Leeuwarden, Alddiel, 29.iii.2009, vliegend rondom enkele berken (*Betula* sp.) in een bosrijk deel, G. Sinnema (det. **TM**). Een zeer noordelijke vondst. Nieuw voor **FR**.

Eriocrania semipurpurella (Stephens, 1835) **04**

FR Beetsterzwaag, Utgong, 13.iv.2007, op licht; Kortehemmen, Reigersbos, 25.iv.2006, op licht, (det. J. Langmaid); Olterterp, 10.iv.2009, 2 ex. op licht, **TM**. In **FR** tot nu toe duidelijk over het hoofd gezien.

Nepticulidae – dwergmineermotten

Stigmella catharticella (Stainton, 1853) **96**, **99**, **03**

FR Ameland, Ballum, 26.viii.2009, lege mijnen op wegedoorn (*Rhamnus cathartica*), **TM**; Drachten, 1.xi.2009, mijnen, **GT**. Breidt zich wellicht uit naar Noord-NL. Nieuw voor **FR**.

Stigmella magdalenae (Klimesch, 1950) **82**, **01**, **04**, **06**

FR Olterterp, 28.vi.2007, talloze lege mijnen op wilde lijsterbes (*Sorbus aucuparia*), **TM**.

Stigmella incognitella (Herrich-Schäffer, 1855)

GR Niebert, 25.x.2008, enkele mijnen op appel (*Malus* sp.), **TM** & T. Jonkman. Tweede vindplaats in **GR** ; weinig gemeld uit het noorden.

Ectoedemia decentella (Herrich-Schäffer, 1855)) **93**, **99**, **03**, **05**

FR Beetsterzwaag, Utgong, 25.vi.2009, op licht, **TM** – **NH** Amsterdam, Schinkelbuurt, 23.v.2007, op licht, R. Heemskerk.

Ectoedemia hannoverella (Glitz, 1872) **82**

FR Beetsterzwaag, 27.x.2009, diverse mijnen, **TM**; Drachten, De Knobben, 5.xi.2009, mijn, **TM** – **ZH** Delft, de Balij, 5.x.2007; Rottemeren, 27.x.2007, mijnen op Canadapopulier (*Populus* x *canadensis*), **BA**; Ouddorp, 2.vii.2009, **KH**. Nieuw voor **FR**.

Ectoedemia quinquella (Bedell, 1848) **86**, **99**, **06**

ZH Oostvoorne, Voornes Duin, Breede water, 3.xi.2007, 1.xi.2008, mijnen met rupsen op zomereik (*Quercus robur*), **BA**; zelfde plaats, 31.x.2008, veel rupsen op gevallen en zittende bladeren van zomer- en wintereik (*Q. petraea*), **EvN** & **CD** – **NB** Oosterhout, 10.xi.2008, 2 mijnen, Isabel de Riddder. Leek zich al uit te breiden in het oosten van Nederland (**06**), nu ook een nieuwe vestiging aan de kust (van Nieukerken & van As 2008). Nieuw voor **ZH** en **NB**.

Opostegidae – ooglapmotten

Pseudopostega auritella (Hübner, 1813) **82**, **86**, **04**, **05**, **06**

ZE Wilhelminadorp, 14.vii.2009, op licht, direct achter de zeedijk, **JV**. Schaarse soort. Tweede vindplaats in **ZE**.

1. *Infurcitinea teriolella*. Mannetje, Kerkrade, 17.vi.2008. Foto: Els Baalbergen
1. *Infurcitinea teriolella*. Male, Kerkrade, Limburg, 17.vi.2008.

2. *Infurcitinea teriolella*. Mannelijke genitalia, preparaat **JCK**7231. Foto: Erik van Nieukerken
2. *Infurcitinea teriolella*. Male genitalia, slide **JCK**7231.

Heliozelidae – zilvervlekmotten

Heliozela hammoniella Sorhagen, 1885 **85**, **04**

GE Nunspeet, Huize de Vennen, 9.vi.2007, lege mijn op zachte berk (*Betula pubescens*), **WAE**.

Antispila metallella (Denis & Schiffermüller, 1775) **88**, **94**, **03**, **04**

FR Beetsterzwaag, Foarmear, 20.vi.2008, 2 rupsen op rode kornoelje (*Cornus sanguinea*), uitgekweekt, **TM** – **DR** Gasselte, Gieterweg, 28.vi.2009, diverse mijnen op rode kornoelje, **TM**.
Breidt zich gestaag verder uit. Leeft (bijna) alleen op rode kornoelje. Nieuw voor **FR** en **DR**.

Antispila treitschkiella (Fischer von Röslerstamm), 1843 **92**, **99**, **03**, **04**, **05**

FR Heerenveen, centrum, 18.x.2008, 30 verlaten mijnen op gele kornoelje (*Cornus mas*); Beetsterzwaag, 27.x.2009; Burgum, 12.x.2009, ruim 80 mijnen; Drachten, De Wiken, 26.x.2009; Leeuwarden, Oostergoweg, 2.xi.2009, mijnen, veel vlinders e.l. xii.2009, **TM**. Mijnen weken af van eerder verzamelde mijnen van *Antispila metallella*. Heeft zich de laatste jaren explosief uitgebreid, en is nu een plaag op gele kornoelje. Nieuw voor **FR**.

Adelidae – langsprietmotten

Nematopogon adansoniella (De Villers, 1789)

FL Roggebotzand, 19.v.2007, **KH**. Algemene soort in NL, maar nog niet uit **FL** vermeld. Nieuw voor **FL**.

Nematopogon metaxella (Hübner, 1813)

NB Heusden, Bergse Maas, 27.vii.2007; Heusden, Hooibroeken, 18, 24.v.2008, **LD**. Voornamelijk te vinden in vochtige bossen de zuidelijke helft van NL.

Nemophora degeerella (Linnaeus, 1758)

FL Roggebotzand, 19.v.2007, **KH**. Algemene soort in NL, maar was nog niet uit **FL** gemeld. Nieuw voor **FL**.

Nemophora ochsenheimerella (Hübner, 1813) **85**, **86**, **97**, **05**

FR Hemrik, 4.vi.2008, **JS** – **ZE** Clinge, 13.5.2009, J. de Bakker (foto, det. **TM**). Zeldzaam, nog nauwelijks in het westen van NL gevonden. Nieuw voor **ZE**.

Incurvariidae – witvlekmotten

Incurvaria praelatella (Denis & Schiffermüller, 1775) **88**

NB Heusden, Hooibroeken, 24.v.2008, **LD**. Zeldzaam, incidenteel gevangen.

Phylloporia bistrigella (Haworth, 1828) **82**, **01**, **03**, **06**

ZH Wassenaar, Meijendel, 2.vii.2008, op licht, **TM** & **SC**. Berkenmineerder, nog maar weinig in het zuidwesten van NL waargenomen.

Prodoxidae – yuccamotten

Lampronia corticella (Linnaeus, 1758) **04**, **05**

OV De Lutte, Duivelshof, 20.v.2008, malaiseval, **JCK** – **ZH** Strijensas, 21.v.2009, 2 ex. op braam (*Rubus* sp.), K. van den Berg (foto, det. **TM**).

Lampronia fuscatella (Tengström, 1848)

FR Burgum, 11.v.2009, op licht, R. van der Rol (foto, det. **TM**) – **ZH** Haastrecht, 7.v.2009, H. Bouter (foto, det. **TM**). Uit het noorden slechts bekend van Terschelling en een vindplaats in Drenthe (Kuchlein & Donner 1993). Was nog niet van vasteland van Friesland bekend. Nieuw voor **ZH**.

Tischeriidae – vlekmineermotten

Coptotriche heinemanni (Wocke, 1871) **88**, **97**

OV Lettele, Oostermaat, 19.vii.2007, mijn met pop op gewone braam (*Rubus fruticosus*), **WAE**. Blijft zeldzaam, maar mogelijk over het hoofd gezien omdat mijnen kunnen worden verward met *C. marginea* (Haworth, 1828). Die van *C. heinemanni* hebben erg weinig spinsel, zijn daardoor heel vlak, weinig samengetrokken en meer groenachtig doorzichtig, niet wit.

Psychidae – zakdragers

Siederia listerella (Linnaeus, 1758) **06**

NB Eindhoven, Urkhovense zeggen, 22.iv.2006, ♀, J.A. Faasen (det. **JCK**). Zeldzame soort, voornamelijk in Gelderland en het zuiden van Noord-Brabant.

Bacotia claustrella (Bruand, 1845)

FR Oldeberkoop, Stuttebos, 6.x.2007, zakje op eik, **TM**; Wijnjeterper Schar, 8.vi.2007, zakje op berk en uitgekweekt, **JS** (det. **TM**) – **LI** Meinweg, 22-23.vii.2009, enkele zakjes, D. Bolt. Vooral op Veluwe, in **OV** en in het noorden van ons land. In het zuiden nog weinig gevonden. De soort is na Lempke (1961) niet meer in het zuiden van ons land gezien.

Ptilocephala plumifera (Ochsenheimer, 1810)

OV Dalfsen, 10.iv.2007, enkele ♂ op heide, D. Flierman (det. **TM**) – **UT** Leersum, Leersumse veld, 13.iv.2009, ♀ op heide, B. Omon (foto, det. **TM**). Na vaak oude vondsten uit **GE**, **UT**, **NH** en **NB**, nu ook in **OV** aangetroffen. Kennelijk komt de soort ook nog steeds voor op de Utrechtse heiden. Nieuw voor **OV**.

Phalacropterix graslinella (Boisduval, 1852) **05**

FR Lippenhuizen, Lippenhuisterheide, 27.iv.2006, zak op kraaihei (*Empetrum nigrum*), **TM** – **DR** Gasteren, Gasterse duinen, 2.vi.2008, rups, M. Camphuijsen (foto, det. **TM**). Meest westelijke vondst van een zeldzame soort die in de noordelijke gebieden af en toe wordt gezien.

Tineidae – echte motten

Triaxomera fulvimitrella (Sodoffsky, 1830) **86**, **99**

FR Drachten, 23.v.1993, H. Bijl; Burgum, Burgumermeer, 6.vi.2008, 10 exx. op licht, **TM**; Hemrik, 25.v.2006, **JS** (det. **JCK**) – **DR** Gasteren, Gasterse duinen, 28.v.2006, B. Hogeveen (det. **TM**). De verspreiding van de soort is tot nu toe beperkt tot de drie noordelijke provincies.

Infurcitinea teriolella (Amsel, 1954), nieuw voor Nederland (figuren 1-2)

LI Kerkrade, 17.vi.2008, 26.vi.2009, 2♂, op licht, **AS**, (det. eerste ex. R. Gaedike, det. tweede ex. **HW**). Beide exemplaren kwamen in een lichtval met UV-lamp die opgesteld stond in een stadtuin. Hoewel er bij de eerste vangst vanuit werd gegaan dat het een zwerver of een adventief betrof, indiceert de tweede vangst op dezelfde plaats dat er een populatie aanwezig is. *Infurcitinea teriolella* is tot dusver alleen bekend uit Frankrijk en Noord- en Midden-Italië (Burmann 1983). Volgens Parenti & Varalda (2000) zouden de rupsen op algen leven. Omdat de meeste *Infurcitinea*-soorten in spinselbuizen op korstmossen leven, is dit aannemelijk. De soort wordt gekenmerkt door een egaal witte franje van de voorvleugels (in tegenstelling tot *Nemapogon*-soorten), door een diepzwarte binnenste dwarsband die loodrecht aansluit op de costa, en ook door een helder witte kopbeharing. Het genus *Infurcitinea* kent in Europa tal van soortcomplexen. In ons land kenden we slechts de vrij goed herkenbare soorten *I. argentimaculella* (Stainton, 1849) en *I. ignicomella* (Zeller, 1852). Uit onze buurlanden, met België als uitzondering, is ook *I. albicomella* (Stainton, 1851) bekend die grote gelijkenis vertoont met *I. teriolella*. Het is denkbaar dat er materiaal van *I. teriolella* schuilt onder dat van *I. albicomella*. Er zit enig onderscheid in de achterpoten, de tarsus is dikwijls donkerder bij *I. teriolella*. Tevens lijkt de soort een meer langwerpige zwarte vlek in de tornuszone te bezitten, die bij *I. albicomella* ontbreekt of onderdeel uitmaakt van de dwarsband.

Nemapogon wolffiella Karsholt & Nielsen, 1976 **86**, **96**, **97**, **06**

LI Ubachsberg, Vrakelberg, 27.v.2008, **AS**.

Tinea pallescentella Stainton, 1851 **95**

NH IJmuiden, 2.vi.2006, **JW** (det. **JHK**). Wordt sporadisch ingevoerd (**95**). Op de Britse Eilanden echter van een groot aantal vindplaatsen bekend. De rups leeft op allerlei materiaal van dierlijke oorsprong, vooral op wol, haren en veren, maar is ook gekweekt uit wespennesten (Pelham-Clinton 1985). Mogelijk is dit in ons land ook het geval, maar Tinea-soorten zijn vaak niet met zekerheid op het uiterlijk te determineren, zodat hij over het hoofd gezien kan zijn. Nieuw voor **NH**.

Trichophaga tapetzella (Linnaeus, 1758)

OV Losser, Wiggersweg, Hogeboekelweg, Koopsweg iii-iv.2009; Overdinkel, Strootsweg, Ruhenbergerweg, iii-iv.2009, uilenballen verzameld uit nestkasten van kerkuil (*Tyto alba*), vanaf 29.iv-v.2009 tientallen exx. e.p., Vogelwerkgroep Losser (det. **JCK**); Wierden, 26.vi.2009, M. Wissink. De vogelwerkgroep te Losser heeft kerkuilenkasten bij diverse boeren in de omgeving van Losser geplaatst, waaruit uilenballen werden verzameld. Deze werden in plastic dozen, op vindplaats gescheiden, bewaard. Er kwamen veel exemplaren van *Trichophaga tapetzella* tevoorschijn, soms enkele tientallen per doos. Vroeger waren de rupsen van *T. tapetzella* soms schadelijk in wollen tapijten, vandaar de naam tapijtmot. Recenter leek deze soort uitgesproken zeldzaam te zijn in NL. In **OV** slechts eenmaal eerder gezien, in de vorige eeuw. Blijkbaar, ook in onze tijd, lang niet zo zeldzaam als gedacht, als maar op de goede manier gezocht wordt.

Monopis imella (Hübner, 1813) **97**, **04**

FR Drachten, ♀ binnenshuis, 7.iv.2009, **TM** – **GE** Twello, 22.viii.2006, **JW**; Wezep, 31.v. en 31.viii. 2008, beiden ♂, op licht, **KH**. Voor het eerst uit Nederland gemeld door **JHK**, die in 1980 een exemplaar ving ten zuiden van Cadzand (Kuchlein & Donner 1993), daarna nog gezien door **LD** in Drunen in 1997 en in Twello in 2003 (**JW**). De vlinder is te herkennen aan de tamelijk ongetekende, donker grijsbruine, iets glanzende voorvleugels

3. *Bucculatrix ulmifoliae*. Mannelijke genitalia, preparaat **JCK**5549. Foto: Erik van Nieukerken
3. *Bucculatrix ulmifoliae*. Male genitalia, slide **JCK**5549.

met een slecht zichtbare hyaliene plek en een smalle lichte rand langs een gedeelte van de costa. Komt in bijna alle landen van Europa voor. Hij is op de Britse Eilanden wijd verbreid, maar wel erg lokaal, voornamelijk langs de kust. Daar zelfs gewoner dan *M. monachella* (Hübner, 1796). De biologie is nog niet helemaal duidelijk. Volgens Pelham-Clinton (1985) worden de rupsen nog het meest gevonden op wollen afval in het open veld, maar de soort wordt ook vermeld van plantaardig afval, uit vogelnesten en zelfs van aas. Nieuw voor **FR**.

Oinophila v-flava (Haworth, 1828) **05**

GE Hoevelaken, 2, 7, 9. xii.2007, M. Scheper – **ZH** Heinenoord, 7.vii.2007; Poortugaal, 22.v, 1.ix.2007, K. van den Berg. Na een lange periode van grote zeldzaamheid nu wat vaker waargenomen. Alle waarnemingen betreffen binnenshuis gevonden exemplaren. Rups zou leven op schimmel van wijnkurken, maar dit lijkt achterhaald. Wijnflessen hebben vaak geen kurken meer of deze zijn met plastic of metaalfolie afgesloten.

Opogona omoscopa (Meyrick, 1893)

GE Twello, 4.ix.2005, **JW** (det. **JHK**).
Dit zou de tweede vondst voor NL zijn van deze geïmporteerde soort.

Bucculatricidae – ooglapmotten

Bucculatrix nigricomella Zeller, 1839 **84**, **97**

FR Beetsterzwaag, Utgong, 29.v.2008, op licht, naast een oude pol gewone margriet (*Leucanthemum vulgare*); Drachtster Compagnie, 21.vi.2009, mijnen op gewone margriet, **TM**; Oosterwolde, 30.v.2009, **GT**. Nog niet eerder voor het vasteland van **FR** vastgesteld.

Bucculatrix albedinella Zeller, 1839

ZH Meijendel, De Klip, 26.vii.2007, **TM** & **SC**.

Bucculatrix ainsliella Murtfeldt, 1905

Deze uit Noord-Amerika afkomstige mineerder van Amerikaanse eik (*Quercus rubra*) werd onlangs als nieuw voor NL, België en Duitsland gemeld (Van Nieukerken *et al.* 2012). Inmiddels van acht provincies bekend, de oudste vondsten zijn al van 1989.

Bucculatrix ulmifoliae M. Hering, 1931, nieuw voor Nederland. (figuur 3)

FR Drachten, 3.xi.2009, **GT** (det. **WAE**) – **DR** Emmen, Hondsrugweg, 13.vii.2008, 14 lege mijnen, **TM** – **OV** Losser, Wilgenkamp, 24.viii.1992, mijn op iep (*Ulmus* sp.), 1♂, e.l. 1.iv.1993, **JCK** – **GE** Twello, 10.v.1998 en 16.v.2010, **JW** – **NH** Duin en Kruidberg, 11.x.2001, 30.ix.2009, lege mijnen op gladde iep (*Ulmus minor*), **WAE** – **ZH** Oostvoorne, Heveringen, 10.xi.2007; Rottemeren, 27.x.2007, mijnen op iep, **BA**; Ouddorp, Prinsenhof, 28-29.v en 6.vi.2003, 3 exx. op licht (2♂ gen. prep.), KJH; Zoetermeer, 1.x.2007, lege mijnen, **SC** – **ZE** Cadzand-Bad, 13.x.2003, lege mijn op gladde iep, **WAE**. Tot nu toe was in NL, net als bijna overal in West-Europa één soort Bucculatrix van iep bekend: *B. albedinella* (Zeller, 1839). *Bucculatrix ulmifoliae* was bijna een vergeten soort totdat Langmaid *et al.* (2007) de soort in Engeland vonden en beschreven. Dit was aanleiding om het Nederlandse mijnenmateriaal van *B. albedinella* opnieuw te onderzoeken. Het bleek voor een flink deel te bestaan uit *B. ulmifoliae* (Ellis 2012), terwijl oudere gekweekte vlinders in de collectie wel allemaal *B. albedinella* betroffen. We vonden maar enkele adulten in collecties. Naar verwachting gaan er nog exemplaren schuil onder *B. ulmella*. Voor de verschillen tussen de bladmijnen kan Ellis (2012) worden geraadpleegd. Voor verdere verschillen tussen de beide soorten en *B. ulmella* verwijzen we naar Langmaid *et al.* (2007). De mannelijke genitalia zijn karakteristiek (figuur 3), met name de vorm van de aedeagus. De recente behandeling van de Zweedse *Bucculatrix*-soorten (Bengtsson & Johansson 2011) vermeldt deze soort helaas niet.

Bucculatrix demaryella (Duponchel, 1840) **82**, **84**, **96**, **03**, **05**

OV Lettele, Oostermaat, 19.vii.2007, lege mijn, **WAE** – **ZE** Haamstede, Zeepeduinen, 25.x.2007, twee lege mijnen, **WAE**. Alle mijnen op zachte berk. Nieuw voor **ZE**.

Bucculatrix rhamniella (Herrich-Schäffer, 1855), niet inlands

Deze Oost-Europese soort was gemeld op grond van een enkele mijn uit **ZE** (Ellis 2012). Na bestudering van de foto's van de mijn concludeert J. Buszko (in litt.) dat het een afwijkend exemplaar van *B. frangutella* is. De soort is dus ten onrechte op enkele websites gemeld.

Gracillariidae – mineermotten

Micrurapteryx kollariella (Zeller, 1839) **88**, **01**, **05**

OV: Brucht, 4.vii.2009, enkele exx. op brem (*Cytisus scoparius*), A. Baas (foto, det. **TM**). Vindplaats is de noordelijkste vondst van deze zeldzame soort.

Caloptilia cuculipennella (Hübner, 1796)

ZH Rodenrijs, 2.xi.2007, mijn op haagliguster (*Ligustrum ovalifolium*), **BA** – **ZE** Cadzand-Bad, 15, 16.x.2002; Archipel, 26.x.2007,

4. *Caloptilia fidella*. Vrouwtje, St.Odiliënberg, 2009. Foto: Els Baalbergen
4. *Caloptilia fidella*. Female, St.Odiliënberg, 2009.

5. *Caloptilia fidella*. Twee bladmijnen en een bladrol op hop (*Humulus lupulus*). Foto: Arnold Schreurs
5. *Caloptilia fidella*. Two leaf mines and a leaf roll on hop (*Humulus lupulus*).

mijn op wilde liguster (*Ligustrum vulgare*); **WAE** – **LI** Susteren, 22.vii.2009, 8 mijnen op es (*Fraxinus excelsior*), **TM**.
Deze schaarse soort wordt de laatste tijd weer wat vaker opgemerkt in ons land. Vlinders zijn in het verleden vaker gevonden dan rupsen. Verse vlinders zijn te herkennen aan het sterk geschubde middenlid van de palpen en de zachte bruingrijze tekening. Mijnen kunnen worden gevonden op es en liguster. In tegenstelling tot *Gracillaria syringella* (Fabricius, 1794) maakt *C. cuculipennella* vrij brede en onregelmatige gangmijnen met een slank bruin spoor van uitwerpselen. De bladeren worden driehoeksgewijs opgerold; de rol is slanker dan die van *G. syringella*. Verpopping in een bleekgelige hangmatachtige cocon in de bladrol, terwijl *G. syringella* een ovaal fluwelen cocon spint tegen het blad aan. Nieuw voor **ZH** en **ZE**.

Caloptilia hemidactylella (Denis & Schiffermüller, 1775)

Als nieuw voor NL vermeld door Corver *et al.* (2011). Inmiddels in tien provincies vastgesteld.

Caloptilia azaleella (Brandts, 1913) **88**, **96**, **99**, **04**

FR Drachten, in kas, 2.iv.2009, 130 rupsen en poppen, **TM** – **OV** Dalfsen, De Leemcule, op licht, 29.vii.2008, **AG** – **NB** Drunen, 9.iv.2007, **LD**. Het materiaal uit **FR** werd gevonden op een tuinazalea (*Rhododendron japonica*). De plant kwam vermoedelijk van een kweker uit Aalsmeer. Nieuw voor **FR**.

Caloptilia alchimiella (Scopoli, 1763)

FL Roggebotzand, 19.v.2007, **KH**. Algemene soort van zandgronden en duinen. Nu bekend van alle provincies. Nieuw voor **FL**.

Caloptilia falconipennella (Hübner, 1813) **86**, **96**, **00**, **04**, **05**

GR Groningen, 25.iv.2009, W. Kolvoort (foto, det. **TM**) – **FR** Burgum, 24.x.2009, R. van der Rol (foto, det. **TM**); St. Nicolaasga, 15.iii.2007, **ASA**) – **DR** Diever, Vledder Aa, 3.viii, 1.ix.2004; Frederiksoord, 2.ix.2004, elke vindplaats een enkele mijn, **JW**. Na **OV** (**05**) is de soort nu ook gevonden in de drie noordelijke provincies. Nieuw voor **GR**, **FR** en **DR**.

Caloptilia fidella (Reutti, 1853), nieuw voor Nederland (figuren 4-5)

GE Het Woold, 7.viii.2010, drie mijnen op hop (*Humulus lupulus*), **BA**; Twello, – **LI** Kerkrade, 15.ix.2009, tientallen mijnen op hop, **AS**; Meinweggebied, Posterholt, St. Odiliënberg, Roermond en Vlodrop-Station ix.2009, een vijftigtal mijnen op hop, tot 16.xi.2009, 25 exx. e.l., **AS** & **MS**. **AS** kreeg in de nazomer van 2009 de tip van de Duitse entomoloog R. Selinger om eens uit te kijken naar de mijnen van *C. fidella* op hop, naar aanleiding van vondsten van mijnen in het Duitse deel van het Meinweggebied. Hierdoor aangespoord vond hij de mijnen overal in Kerkrade, maar meer dan de helft was leeg. Mogelijk behoorden die tot de eerste generatie. Verder onderzoek noordwaarts in **LI** toonde aan dat de soort verre van zeldzaam was. *Caloptilia fidella* is bekend van de meeste Midden- en Zuid-Europese landen, tot in Turkije

en Turkmenistan (De Prins & De Prins 2011). Rups begint met een korte gangmijn in de oksel van hoofd- of zijnerf in het blad. Deze wordt later een driehoekig blaasmijntje met een opvallend witte kleur. Hierna verlaat de rups de mijn en maakt een bladrol aan de bladrand. Er worden verschillende bladrollen gemaakt. De verpopping vindt plaats in een glanzend, zilverwit spinsel aan de onderzijde van het blad (**AS**, persoonlijke mededeling). Rupsen zijn te vinden in juni en september. De vlinders van de tweede generatie overwinteren als adult. De gevlekte vlinder is afgebeeld in fig. 4, de karakteristieke bladmijnen in fig. 5. Voor herkenning: zie verder Bengtsson & Johansson (2011) en Lepiforum e.V. (2012); de laatste laat de grote variatie zien.

Aspilapteryx tringipennella (Zeller, 1839)

OV De Lutte, Duivelshof, 1.vii.2008, malaiseval, **JCK**. Vrij algemene soort waarvan de rupsen mineren in bladeren van smalle weegbree (*Plantago lanceolata*). Nieuw voor **OV**.

Calybites phasianipennella (Hübner, 1813) **03**, **04**

FR Beetsterzwaag, 19.ix.2009, 2 exx. op licht, **TM** – **GE** Lichtenvoorde, Koolmansdijk, 19.viii.2009, **KH** – **NB** Eindhoven, vloeiweitje, 28.x.2006, T. Faasen (det. **JCK**). Weinig in het noorden, derde vindplaats voor **FR**.

Parornix fagivora (Frey, 1861) **04**, **06**

ZH Rijswijk, Huis te Werve, 6.x.2007, mijn op beuk (*Fagus sylvatica*), **BA**.

Parornix finitimella (Zeller, 1850)

ZH Pijnacker, Bieslandse bos, 16.x.2007; Pijnacker, Dobbeplas, 2.x.2007; Overschie, 21.x.2007, mijnen op sleedoorn (*Prunus spinosa*), **BA**.

Parornix torquillella (Zeller, 1850) **04**

GR Marum, Jilt Dijksheide, 1.ix.2007, gesleept uit sleedoornvegetatie, **TM**. Normale vliegtijd is van mei tot juli. Hier bijna zeker sprake van een (gedeeltelijke) tweede generatie.

Phyllonorycter mespilella (Hübner, 1805) **93**, **97**

ZE Kortgene, 25.iv, 25.vii.2007, **JV**. Verrassende vondst in **ZE** van deze zeer zeldzame soort. Rups meestal op peer (*Pyrus communis*). Voor de zeer lastig te determineren *Phyllonorycter* soorten die op Rosaceae leven zie de recente publicatie van Triberti (2007). Nieuw voor **ZE**.

Phyllonorycter medicaginella (Gerasimov, 1930) **00**, **01**, **06**

ZE Kortgene, 15.ix.2007, mijnen, 21 imago's van 22.ix -12.x. 2007, **JV**.

Phyllonorycter lantanella (Schrank, 1802) **04**, **05**

UT Amersfoort, 23.x.2009, enkele mijnen, H. Edrees (foto, det. **TM**). Schaarse soort, al bekend uit Het Gooi, nu ook in **UT**. Nieuw voor **UT**.

Phyllonorycter issikii (Kumata, 1963), nieuw voor Nederland (figuren 6-8)

LI Posterholt, x.2009, 20 lege vouwmijnen op linde (*Tilia* sp.), **MS**; St. Odilienberg, 21.ix.2009, twee vouwmijnen op linde, één vlinder uit op 26.ix.2009, **AS**. De geelwitte rups maakt onderzijdige vouwmijnen op linde (fig. 7-8). Uitwerpselen worden opgehoopt aan het einde van de mijn. Twee generaties, eerste vanaf eind mei tot begin juli, tweede vanaf augustus tot oktober. Deze vlinders overwinteren. Ze leggen eieren op de verse lindebladeren in april-mei, waarna de eerste mijnen snel verschijnen. Dit is een Oost-Aziatische soort, beschreven uit Japan, mogelijk geïntroduceerd in Europees Rusland (Moskou) in de jaren zeventig. Van hieruit heeft de soort zich vrij snel naar het westen uitgebreid (Šefrová 2002). Tussen 2001 en 2009 heeft *P. issikii* vrijwel geheel Duitsland veroverd (Lepiforum e.V. 2012), meteen aansluitend dus ook NL. In tegenstelling tot de andere Nederlandse *Phyllonorycter* -soorten met twee generaties, vertoont *P. issikii* seizoensdimorfisme. De vlinders van de eerste generatie hebben okerbruine voorvleugels met een korte zwarte middenstreep aan het einde van de vleugel (zie o.a. Lepiforum e.V. 2012), de tweede generatie, die in de herfst verschijnt, heeft meer grijsbruine voorvleugels met een brede, onregelmatige zwarte streep aan de voorrand die min of meer aansluit bij de zwarte middenstreep aan het einde van de vleugel (fig. 6). Zie voor meer informatie over de uitbreiding en veel literatuurverwijzingen Lepiforum e.V. (2012).

Phyllonorycter scabiosella (Douglas, 1853) **01**

LI Meinweg, 20, 26.v.2008, 24 exx., **AS**.

Phyllonorycter trifasciella (Haworth, 1828) **03**

NB Drunen, De Pessert, 5.viii.2008, **LD**.

Phyllonorycter connexella (Zeller, 1846) **86**, **96**

LI Vlodrop-Station, 25.x.2007, 5 vouwmijnen op wilg (*Salix* sp.), 14.ii.2007, e.l. 2 exx., **AS**. Deze zeldzame soort leeft op zwarte populier (*Populus nigra*) en kraakwilg (*Salix fragilis*).

Phyllonorycter pastorella (Zeller, 1846) **95**, **96**, **03**, **04**, **05**

GE Vorden, kasteel Hackfort, 9.ix.2007, mijn op schietwilg (*Salix alba*), **CN** – **ZH** Ouddorp, 5.viii.2009, **KH**.

Phyllonorycter sagitella (Bjerkander, 1790) **95**

FR Drachten, Het Zuid, 1.x.2008, 8 mijnen op ratelpopulier (*Populus tremula*), uitgekweekt, **TM** – **OV** De Lutte, Poortbulten, 28.x.2006, mijn; Enschede, Oldenzaalse veen, 27.x.2006, mijn; **WAE**; Ommen Wolfskuil, 5.ix.2008, 5 mijnen, **JW** – **UT** Rhenen, 14.vii.2007, lege mijn op ratelpopulier, **WAE**. Breidt zich gestaag uit in noordelijke richting. Nieuw voor **FR** en **OV**.

Phyllonorycter comparella (Duponchel, 1843) **82**, **86**

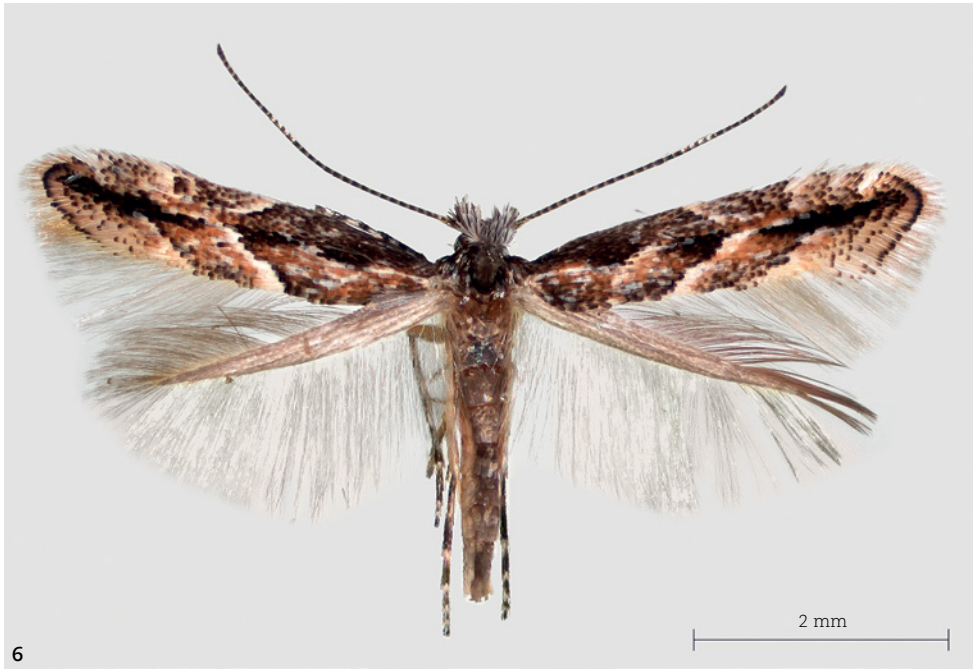
GE : Hoog-Keppel, 30.ix.2007; Vorden, kasteel Hackfort, 9.ix.2007, mijnen op grauwe abeel (*Populus* x *canescens*), **CN**; Zelhem, Heidenhoeksche Vloed, 28.x.2007, mijn op grauwe abeel, excursie Tinea.

Cameraria gaultheriella (Walsingham, 1889), nieuwe importsoort

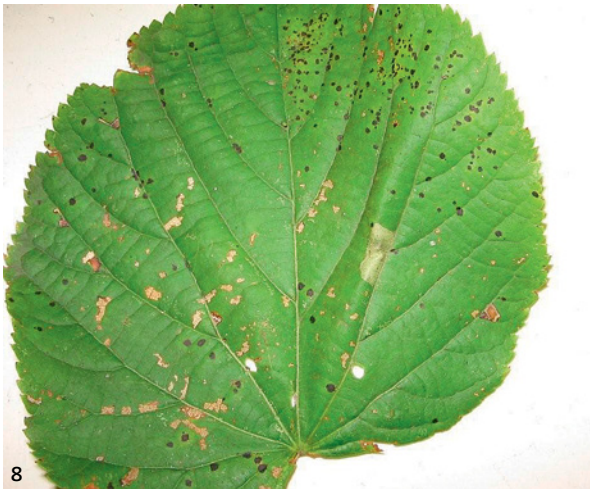
OV Oldenzaal, iii.1992, S. IJland; **ZH** Leiden, **EvN**. *Cameraria gaultheriella* is algemeen aan de westkust van Noord-Amerika, op de zeer algemene salal (*Gaultheria shallon*) (Powell & Opler 2009). Takken hiervan worden in bloemstukken gebruikt, meestal geïmporteerd uit Noord-Amerika. In enkele bloemstukken werden de karakteristieke bovenzijdige mijnen aangetroffen. De vlinder behoort niet tot de Nederlandse fauna, maar zou bij ontsnapping zich kunnen vestigen op salal in tuinen. Ook op de Britse Eilanden aangetroffen (Wilton 2009). Mijn wordt beschreven en afgebeeld door Ellis (2012).

Macrosaccus robiniella (Clemens, 1859) **00**, **01**, **04**

OV Enschede, 10.ix.2009, 2 mijnen, W. Bakker, (foto, det. **TM**); Zwolle, 28.x.2009, adult, M. Verbeek (foto, det. **TM**) – **GE** Drempt, 24.ix.2007, mijnen; Vorden, 9.ix.2007, mijnen, imago's uit op18. ix.2007, **CN**; Wezep, 2004, lege mijnen; 27.viii. 2009, imago, 18.ix.2009, mijnen, **KH** – **UT** Bilthoven, 18.vii.2007, **BA**. Breidt zich steeds meer uit in noordelijke richting. Soort is recent vanuit *Phyllonorycter* naar het nieuwe genus *Macrosaccus* verplaatst (Davis & De Prins 2011). Nieuw voor **OV**.

6-8. *Phyllonorycter issikii*. **6** Adult, vrouwtje, St Odilienberg, overwinterende generatie. **7** Onderzijdige mijn op linde (*Tilia* sp.). **8** Dezelfde mijn aan de bovenzijde van het blad. Foto´s: Els Baalbergen & Arnold Schreurs
6-8. *Phyllonorycter issikii*. **6** Adult, female, Kerkrade, hibernating generation. **7** Leaf mine at the underside of a lime leaf (*Tilia* sp.). **8** Same mine seen from the upperside of the leaf.

Phyllocnistis saligna (Zeller, 1839) **96**, **99**, **00**, **06**

FR Beetsterzwaag, 25.iv.2007, op licht; Beetsterzwaag, 19.ix.2007, 3 mijnen op boswilg (*Salix caprea*); Eernewoude, Koaidyk, 22.ix.2007, 8 exx. gesleept, **TM**; Kollum, 9.viii.1998, mijnen, **MK**; Olterterp, 18.vii.2009, **GT**. Niet veel in het noorden, mogelijk over het hoofd gezien. Voedselplant boswilg zeer ongebruikelijk en maar eenmaal eerder gemeld (Ellis 2012).

Yponomeutidae – spinselmotten

Scythropia crataegella (Linnaeus, 1767) **01**

FR Beetsterzwaag, 7.vi.2008, waarneming op licht; Drachtster Compagnie, 21.v.2008, rupsen op meidoorn (*Crataegus* sp.), **TM**; St. Nicolaasga, 27.viii.2008, **ASA**. Vlinder wordt in het noorden vrij weinig gevonden, maar blijkt veel gewoner als er gezocht wordt naar rupsen (**TM**).

Yponomeuta irrorella (Hübner, 1796) **95**, **96**, **97**, **99**, **00**, **01**, **05**

DR Rolde, Kampsheide, 27.vi.2009, op licht, **TM** – **GE** Wezep, 30.vi.2008, 2 exx.; 28.vi, 15, 26.vii.2009, 9.vii.2010, 6 exx., **KH** – **ZH** Brielle, 18.vii.1992, P. Rooij; Wassenaar, Meijendel, 1.vii.2008, 30 exx. op licht, **TM**, B. Haasnoot & W. Moerland. Al heel wat keren in de jaarlijst opgenomen, wat duidt op uitbreiding. Leeft vooral op zandgronden en langs grote rivieren. Dit zijn pas de derde en vierde vindplaats aan de kust. Vooral het ongewoon hoge aantal exemplaren was opvallend. Meestal slechts in een enkel exemplaar waargenomen tussen algemene *Yponomeuta* soorten. Deze sterke uitbreiding heeft nu ook het noorden van het land bereikt. Nieuw voor **DR**.

Zelleria hepariella Stainton,1849 **06**

GE Wezep, 1.vii.2008, op licht, **KH**. Eerste Nederlandse exemplaar werd in 1988 door **AS** geklopt uit een laag essenboompje (*Fraxinus excelsior*) in het Elzetterbosch te Vijlen. (Koster & Schreurs 1992). In 2006 ving **AS** vijf exemplaren op licht in Kerkrade. Het nu vermelde dier is het eerste buiten **Zuid-LI**. Koster & Schreurs (1992) beschrijven uiterlijk en genitaliën. De voorvleugels zijn wat glanzend, variërend in kleur, vaak donker kastanjebruin, met een vage lichte streep in de vouw. De soort kan verward worden met enkele donkere *Caloptilia*-soorten of met donkere Coleophoridae, maar bouw van kop en palpen en de lichte, opstaande kopbeharing wijzen op de familie Yponomeutidae. Het dier is wat kleiner dan *Prays ruficeps* (Heinemann, 1854) en heeft lichte gedeelten aan de poten. De tars en tibia van de voorpoten zijn erg donker. In rusthouding zit de vlinder met enigszins opgerichte vleugels. De rups leeft op es. Nieuw voor **GE**.

Cedestis gysseleniella Zeller, 1839 **86**

FR Hemrik, 29.v.2008, **JS**. Komt verspreid voor in de hogere delen en in de duinen. Rups mineert in naalden van grove den (*Pinus sylvestris*) en eet vanaf de basis omhoog. Later leeft ze tussen samengesponnen naalden. Nieuw voor **FR**.

Cedestis subfasciella (Stephens, 1834)

FR Elsoo, Schaopedobbe, 29.v.2004, **GT** (det. **JHK**); Beetsterzwaag, Wallebos, 23.v.2008, 3 ex. op licht, **TM**; Ontwijk, Donkerbroek; 1.vi.2009, **GT**. Levenswijze van de rups komt overeen met vorige soort, maar ze mineert vanaf de top van de naald naar beneden. Na exemplaar uit Rottige Meenthe, 19.viii.1987 (Zeinstra 2006) weer nieuwe waarnemingen van het Friese vasteland.

Argyresthiidae – pedaalmotten

Argyresthia abdominalis (Zeller, 1839)

DR Rolde, Kampsheide, 18.vi.2009, **GT**; 27.vi.2009, 40 exx. op licht **TM**, **JZ**, **KH**.

Argyresthia glabratella (Zeller, 1847) **04**

FR Aekingerzand, 9.v.2007, **GT** (det. **JHK**); Beetsterzwaag, Wallebos, 23.v.2008, 12 exx. op licht; Van Oorts Mersken, 24.v.2008, 5 exx. op licht, **TM**. Vooral in het noorden zeldzaam. Voor eerste stadia en voedselplant, zie **04**.

Argyresthia pygmaeella (Denis & Schiffermüller, 1775) **06**

FR Beetsterzwaag, Utgong, 21.vi.2008, op licht; Burgum, Burgumermeer, 6.vi.2008, op licht, **TM** – **OV** De Lutte, Duivelshof, 18.vi.1994; Denekamp, 13.vi.1998; Hasselt, 28.vi.1994, **KH** – **ZH** Wassenaar, Meijendel, 1.vii.2008, op licht, **TM**. Schaarse soort, vooral weinig noordelijke waarnemingen.

Argyresthia sorbiella (Treitschke, 1833) **84**, **92**, **97**, **04**

FR Duurswouderheide, 17.vi.2006, **GT** (det. **JHK**); Kortehemmen, Reigersbos, 2.vii.2006, op licht, **TM** (det. **JHK**).

Argyresthia fundella (Fischer von Röslerstamm, 1835) **94**, **96**, **97**, **04**

FR Olterterp, 1.iv.2009, rupsen op gewone zilverspar (*Abies alba*), uitgekweekt; Beetsterzwaag, Poostweg, 8.vi.2009, gesleept, **TM**; 22.v.2009, **GT**. Blijkt zich verder uit te breiden. Nieuw voor **FR**.

Argyresthia glaucinella Zeller, 1839 **85, 92**

DR Norg, 20, 23.vi.2005, 2 exx., **JW** – **ZH** Wassenaar, Meijendel, 1.vii.2008, gesleept uit eikenvegetatie (de waardplant), **TM**. Een van oorsprong meer oostelijke soort. De tweede vondst in de duinen is dus opvallend. Nieuw voor **DR**.

Argyresthia spinosella Stainton, 1849 **00**, **04**

GR Marum, Jilt Dijksheide, 1.vi.2007, 5 exx. op licht, **TM** – **FR** Drachten, Hooiland, 16.iv.2008, 25 rupsen op sleedoorn (*Prunus spinosa*), uitgekweekt, **TM** – **ZH** Oud-Beijerland, 14.iv.2006, K. van den Berg. Ook deze *Argyresthia*-soort wordt steeds vaker gevonden.

Argyresthia albistria (Haworth, 1828) **05**

FR Koostertille, 9.viii.2008, **GT** (det. **JHK**); Harkema, Skeanpaad, 14.vi.2008, gesleept, **TM**; Oosterwolde, 13.vii.2009, **GT**

Glyphipterigidae – parelmotten

Digitivalva arnicella (Heyden, 1863) **99**

DR Borger en Gieten, Oosterveld, 20.v.2007, mijn met larve op valkruid (*Arnica montana*), **WAE**. Ook op de bekende vindplaatsen in **DR** gaat de vlinder steeds verder achteruit (Van Nieukerken & Koster 1999). De voedselplant wordt in Nederland steeds schaarser, mogelijk door opwarming van het klimaat en verdwijnen van de biotoop.

Acrolepia autumnitella Curtis, 1838 **86**, **01**

FL Kraggenburg, Waterloopbos, 19.x.2007, lege mijn, **WAE** – **ZE** Boswachterij Westenschouwen, 27.x.2007, lege mijn, alle mijnen op bitterzoet (*Solanum dulcamara*), **WAE**. Behalve van **GR** is de soort nu bekend van alle provincies. Nieuw voor **FL**.

Glyphipterix simpliciella (Stephens, 1834)

FL Roggebotzand, 19.v.2007, **KH**. Nieuw voor **FL**, de laatste provincie waarvan deze zeer algemene soort nog niet was vermeld.

Ypsolophidae – spitskopmotten

Ochsenheimeria taurella (Denis & Schiffermüller, 1775) **84**, **02**

GE Twello, 13.viii.2006, **JW** (det. **JHK**).

Bedelliidae – venstermineermotten

Bedellia somnulentella (Zeller, 1847)

FR Schiermonnikoog, Het rif, 12.x.2009, diverse mijnen op winde (*Convolvulus* sp.), waarneming, **TM**. Sinds Kuchlein & Donner (1993) geen vondsten meer uit het noorden, komt dus ook op de Waddeneilanden voor.

Lyonetiidae – sneeuwmotten

Lyonetia prunifoliella (Hübner, 1796) **03**, **04**, **06**

OV Dalfsen, De Leemcule, 19.vi.2008, **AG**; Nieuwleusen, 23.x.2009, op smeer, K. van Keulen (foto, det. **TM**); Rijssen, 29.v.2008, op licht, G. van de Maat, (foto, det. **TM**); Vriezenveen, Huyerense broek, 18.x.2009, 11 mijnen, C. Abbink-Meijerink (foto, det. **TM**) – **GE** Drempt, 9.vi, 8.ix.2009, **CN**; Leuvenheim (bij Brummen), 11.x.2007, mijnen, **WAE**; Wezep, 25.viii.2008; 24, 26.viii.2009, **KH** – **NH** Alkmaar, De Mare, 21.vi.2009, J. van Roosmalen (foto, det. **TM**); Alkmaar, 8.viii.2009, mijnen, A. Verburg (foto, det. **TM**) – **NB** Grave, 5.xi.2008, A. den Ouden (foto, det. **TM**) – **LI** Posterholt, Munningsbos, 19.vii.2009, **TM**. Nu ook buiten **OV** en **GE** gevonden. Nieuw voor **NH**, **NB** en **LI**.

Blastobasidae– spaandermotten

Hypatopa binotella (Thunberg, 1794) **05**

FR Appelscha, Groote Veen, 28.vii.2007, **GT** (det **JHK**) - **ZE** Clinge, 19.vi.2008, **JV**.
Rups op gevallen naalden van den (*Pinus* sp.) en spar (*Picea* sp.). In dit kleine stukje zandgrond in Zeeuws-Vlaanderen komen dennen voor. Nieuw voor **ZE**.

Oecophoridae – sikkelmotten

Esperia sulphurella (Fabricius, 1775) **82**, **88**, **94**, **96**, **97**, **01**, **03**, **04**, **05**

FR Burgum, 1-18.v.2009, 5 exx., R. van der Rol – **DR** Gees, 24.viii.2006, K. van den Berg – **GE** Drempt, 13.v.2009, overdag in tuin, **CN** – **NB** Eindhoven, 11.iv.2006, opgekweekt uit berkenstam, T. Faasen (det. **JCK**). Vlinder blijft zich uitbreiden. Nieuw voor **DR**.

Schiffermuelleria schaefferella (Linnaeus, 1758)

OV Dinkelland, Roderveld, 25.v.2009, op licht, **JCK**. Tijdens het inventariseren van de vlinders in terreinen van Natuurmonumenten in Noordoost-Twente werd de vlinder in 2009 gevangen op een kapvlakte in het Roderveld. Als nieuw voor NL gemeld door Ten Holt (2006) uit de onmiddellijke nabijheid van het Roderveld. Zoals veel Oecophoridae leeft de rups van dood hout. Hier voldoende aanwezig, aangezien het bos wordt omgevormd van productiebos naar natuurbos.

Eratophyes amasiella (Herrich-Schäffer, 1854) **84**, **94**, **97**, **99**, **00**, **03**, **05**, **06**

FR Drachten, Folgeren, 29.vi.2008, **GT** - **GR** Ellersinghuizerveld, 31.v.2009, D. Meijer (foto, det. **TM**); Lauwersoog, Robbenoort, 5, 27.vi.2009, H. Smit (foto, det. **TM**). Soort blijft zich verder uitbreiden. Nieuw voor **GR**.

Denisia stipella (Linnaeus, 1758) **86**

FR Bakkeveen, 2.vi.2006, H. Hoornveld (det. **TM**); Aekingerzand, 9.v.2007, **GT**; Beetsterzwaag, Wallebos, 23.v.2008, 8 exx. op licht; Beetsterzwaag, Utgong, 7.vi.2008, op licht; Kortehemmen, Reigersbos, 2.vi.2006, 2 exx. op licht, **TM**. Niet zeldzaam in NL, maar minder in het westen en noorden.

Denisia similella (Hübner, 1796)

FR Kortehemmen, Reigersbos, 23.v.2006, ex. op licht; Olterterp, 2.vi.2007, 2 exx. op licht, **TM**.

Lypusidae – zaksikkelmotten (= Amphisbatidae)

Pseudatemelia josephinae (Toll, 1956)

ZE Vrouwenpolder, 25,vi.2009, ♂, op licht, **JV**. Vrij gewone soort in het oosten, erg schaars in het westen. Nieuw voor **ZE**.

Chimabachidae – kortvleugelmotten

Diurnea lipsiella (Denis & Schiffermüller, 1775)

ZE Oranjezon, 8.viii.2008, **JV**. Vroege datum. Nieuw voor **ZE**.

Peleopodidae – vuurmotten

Carcina quercana (Fabricius, 1775)

FL Almere, 25.viii.2007, A. Kuijper; Kuinderbos, 30.vi.2007; Roggebotzand, 29.vi.2007, **JS**.
Deze overal algemene soort is nieuw voor **FL**.

Elachistidae: Depressariinae – platlijfjes

Luquetia lobella (Denis & Schiffermüller, 1775) **84**, **94**, **95**, **97**, **99**, **03**

GR Marum, Jilt Dijksheide, 1.vi.2007, 2 exx. op licht, **TM** – **FR** Beetsterzwaag, Utgong, 7.vi.2008, op licht, **TM** – **GE** Drempt,27.v.2007, **CN**. Kennelijk steeds noordelijker te vinden. Nieuw voor **GR**.

Agonopterix

In 2012 verscheen een revisie met determinatietabellen van het genus *Agonopterix* in Nederland (Huisman 2012). *A. oinochroa* (Turati, 1879) werd nieuw uit Nederland gemeld op grond van enkele 19e-eeuwse exemplaren, terwijl de soorten *A. atomella* (Denis & Schiffermüller, 1775) and *A. capreolella* (Zeller, 1839) uit de Nederlandse lijst geschrapt werden als gevolg van verkeerde determinaties.

Agonopterix scopariella (Von Heinemann, 1870)

ZE Veere, 31.v.1984, **JV**; Vrouwenpolder, 22.viii.1993, **AC**. Vrij schaarse soort, maar lokaal algemeen op brem (*Cytisus scoparius*). Nieuw voor **ZE**.

Agonopterix cnicella (Treitschke, 1832) **97**, **05**

ZH Katwijk aan Zee, 22.vi.2008, 3 rupsen op zeedistel (*Eryngium maritimum*), B. Haasnoot; 30.vi.2008, vraatsporen op zeedistel, **TM**. In een zeer lezenswaardig artikel gaan Van Haaften & Verhoeven (2010) uitvoerig in op de levenswijze en de verspreiding van deze soort in het rivierengebied.

Agonopterix purpurea (Haworth, 1811) **92**, **00**, **06**

NB Drunen, 19, 24.viii.2007, **LD**. Zeldzame soort. Hoofdzakelijk voorkomend in zuid NL en de duinen.

Agonopterix angelicella (Hübner, 1813) **97**

GR Lauwersoog, Vlinderbalg, 5.vii.2008, H. Smit, det. **TM**. Vooral bekend uit nattere delen van NL. Nieuw voor **GR**.

Agonopterix assimilella (Treitschke, 1832)

GR Marum, 16.iv.2009, **TM** – **FR** Drachtster Compagnie, 16.iv.2009; Kortehemmen, 16.xi.2008, rups op brem, **TM**. Veel (ca. 50-60) rupsen langs snelweg A7 op brem. Nieuw voor **GR**.

Depressaria ultimella (Stainton, 1849) **93**, **01**

FR Boornbergumer Petten, 23.v.2009, op licht, **TM**. Bijzonder schaarse soort.

Depressaria depressana (Fabricius, 1775) **86**

NH IJmuiden, 12.vi.2006, ♂, **JW** (det. **JHK**). Vlinder voor het eerst in NL gevangen in 1987, in Reuver in perceel met gekweekte peen (*Daucus carota*) (86). Rupsen leven in de samengesponnen schermen. Sindsdien niet meer waargenomen, bijzondere vangst dus. Nieuw voor **NH**.

Elachistidae: Ethmiinae – zwartwitmotten

Ethmia quadrillella (Goeze, 1783) **97**, **03**

DR Gees, 24.viii.2006, K. van den Berg – **FL** Roggebotzand, 29.vi.2007, **JS**. Vooral in zuid-NL niet zeldzaam. In het noorden nu ook meer waargenomen. Nieuw voor **DR** en **FL**.

Elachistidae: Elachistinae – grasmineermotten

Elachista humilis Zeller, 1850 **92**, **94**, **05**

GE Wezep, 29.vi.2009, op licht, **KH**. Zeldzaam, alleen bekend is van enkele plaatsen uit Zuid-Limburg, uit de omgeving van Arnhem en Drempt, en uit Callantsoog. Op vindplaatsen in Zuid-Limburg en Callantsoog is de vlinder soms in aantal te vinden. Rups zou op allerlei grassen mineren (**92**); meest zeker is ruwe smele (*Deschampsia cespitosa*).

Elachista argentella (Clerck, 1759)

GR Lauwersoog & Westernieland, kwelder, 5.vi.1998, **NEV**; Lauwersoog, Ballastplaatbos, 25.v.2007, **GT** – **FL** Roggebotzand, 19.v.2007, **KH**. Soort komt verspreid voor in NL, en kan plaatselijk zeer gewoon zijn. Nieuw voor **GR**.

Elachista dispilella Zeller, 1839

NH Den Helder, Grafelijkheidsduinen, Streepjesberg, 21.vi.2009, **KK**. Vrijwel uitsluitend bekend uit de duinen. Bovengenoemd exemplaar werd vroeg in de avond gevangen in een ruig grasland met duindoorn (*Hippophae rhamnoides*) en meidoorn.

9

10

9-10. *Coleophora motacillella*. **9** Adult, vrouwtje. **10** Vrouwelijk genitaal, preparaat **JCK**7384. Foto's: Els Baalbergen & Erik van Nieukerken
9-10. *Coleophora motacillella*. **9** Adult, female. **10** Female genitalia, slide **JCK**7384

Elachista adscitella (Stainton, 1851) **92**, **99**

DR Anloo, Burgvallen 26.vi.2009, op licht, **TM**. Uitgesproken zeldzaam en nog het meest gevonden in het zuidoosten van NL.

Elachista utonella Frey,1856 **06**

OV Dalfsen, 7.vi.2008, in tuin op licht, **AG**

Elachista stabilella (Stainton, 1858) **88**

ZE Noord-Beveland, Schotsman, 15.iv.2007, **JV**. Eindelijk weer een vermelding van deze zeldzame soort, wel binnen het bekende verspreidingsgebied.

Coleophoridae – kokermotten

Metriotes lutarea (Haworth, 1828)

OV Vasse, Hazelbekke, 12.v.1988, 2 exx., **BvA**, (det. **HW**) – **NB** Udenhout, 21.iv.2007, 2 exx., **MK** (foto, det. **HW**). Zeldzame soort, is nog niet eerder in de jaarlijsten opgenomen.

Coleophora siccifolia Stainton, 1856 **84**, **86**, **93**, **01**, **04**

NB Heusden, Bergse Maas, 7.vii.2007, **LD**.

Coleophora violacea (Ström, 1783) **86**, **94**, **01**, **05**

FR Burgum, Bergumermeer, 6.vi.2008, 6 exx. op licht; Wijnjewoude, Wijnjeterper Schar, 21.ix.2007, zakje op berk, **TM**.

Coleophora ahenella Heinemann, 1877 **86**, **04**, **05**

FR Oudehorne, Oldeberkoperweg, 6.x.2007, 3 zakken op vuilboom (*Rhamnus* sp.), **TM**.

Coleophora potentillae Elisha,1885 **03**, **04**, **05**

FR Eernewoude, Alde Feanen, 22.ix.2007, 12 zakken op braam, **TM**.

Coleophora albitarsella Zeller, 1849 **93**

OV Aamsveen, 24.x.1998, mijnen, **JW**; Enschede, Achterhoek, 27.x.2006, zakken op hondsdraf (*Glechoma hederacea*), **WAE**; Rouveen, Veerslootslanden, 20.vi.1986, **BvA** – **GE** Nunspeet, Vennen, 16.vii.2003, 17.vi.2005, **KH** – **ZH** Rockanje, Breede water, 3.xi.2007; Voorne's duin, 20.x.2007, mijnen op hondsdraf, **BA** – **ZE** Haamstede, 26.vii.1996, **KH**; Haamstede, Zeepeduinen, 25.x.2007, zak en lege mijn, op hondsdraf, **WAE**. Schaarse soort, mogelijk over het hoofd gezien. Nieuw voor **OV**.

Coleophora lineolea (Haworth, 1828) **86**, **95**, **96**, **97**, **99**, **00**, **01**, **04**

FR Drachten, Sportlaan, 14.v.2009, 8 zakken op bosandoorn (*Stachys sylvatica*), **TM**.

Coleophora discordella Zeller, 1849 **86**, **94**, **00**, **01**, **03**

FR Beetsterzwaag, Foarmear, 19.ix.2007, 10 zakken op rolklaver (*Lotus* sp.), **TM**.
Het meest talrijk in de duinen. Zakken zijn te vinden op gewone rolklaver (*Lotus corniculatus*) en moerasrolklaver (*L. pedunculatus*).

Coleophora anatipennella (Hübner, 1796)

DR Veenhuizen, Fochteloërveen, 17.i.2009, zakje op grauwe wilg (*Salix cinerea*), **TM**.

11. Typisch habitat van *Mompha jurassicella*: slootkanten met veel harig wilgenroosje (*Epilobium hirsutum*), Leiden. Foto: Erik van Nieukerken
11. Typical habitat of *Mompha jurassicella*: ditch margins with lots of great willowherb (*Epilobium hirsutum*), Leiden.

Coleophora albicosta (Haworth, 1828) **82**

ZE Vrouwenpolder, 30.v.2009, 2 ♂, op licht, **JV**. Heel lokaal, de rups is gebonden aan gaspeldoorn (*Ulex europaeus*). Vlinder is 33 jaar geleden ook in dit gebied gevangen!

Coleophora motacillella Zeller, 1849, nieuw voor Nederland (figuren 9-10)

ZH Oostvoorne, parkeerterrein, 26.vii.2008, 1 ♀, **JW** (det. **HW**). Nadat een genitaalpreparaat (figuur 10) was gemaakt van dit vrouwtje, dat uiterlijk op *Coleophora conyzea* Zeller, 1868 leek, werd de soort voorlopig als *C. motacillella* gedetermineerd. Dit is later bevestigd door **HW**. Rupsenzakken zijn te vinden op zaden van ganzenvoet (*Chenopodium* sp.) en mogelijk ook op melde (*Atriplex* sp.) (Patzak 1974). Zak is kokervormig, gedrongen en met een korrelig oppervlak. Mondopening staat bijna haaks op de lengteas. Aan de achterzijde zijn er twee ingedeukte kleppen (Toll 1962). Razowski (1990) beeldt een soortgelijke zak af, echter met drie kleppen aan de achterzijde. *Coleophora motacillella* is bekend van Frankrijk, Duitsland, Denemarken, Oostenrijk, Tsjechië, Slowakije, Hongarije, Roemenië, Oekraïne en Rusland (Neder Wolga), in Siberië oostelijk tot de Altai (Karsholt & Van Nieukerken 2012; Baldizzone *et al.* 2006).

Coleophora peribenanderi Toll, 1943 **86**, **96**, **04**, **05**

FR Drachten, Noorderhogeweg, 22.ix.2007, 4 zakken op akkerdistel, **TM** – **DR** Diever, 30.viii.2004, 12 exx.; Doldersumerveld, 10.ix.1994, 10 exx.; Vledder, Vledder Aa, 1.ix.2004, 10 exx., allen zakken, **JW**; Orvelte, 7.viii.2003, **WAE**. Inmiddels veel vindplaatsen uit het noorden bekend. Nieuw voor **DR**.

Momphidae – wilgenroosjesmotten

Mompha divisella (Herrich-Schäffer, 1854) **88**

NH Den Helder, De Schooten, 3.iv.2006, **KK** – **ZH** Rotterdam, Kralingsche Bos, 3.iv.2009, U. Kloss (foto, det. **TM**) – **ZE** Kortgene, 29.iv. 2009, 2 ♀, in tuin en binnenshuis, **JV**. Zeer schaarse soort. Vlinder uit Rotterdam is gedetermineerd van een krachtig getekend exemplaar op foto, van de overige, wat afgevlogen dieren, is een genitaalpreparaat gemaakt. Nieuw voor **ZE**.

Mompha jurassicella (Frey, 1881) **06** (figuren 11-17)

FR Drachten, 17.iv.2005, **GT** – **ZH** Boskoop, 12.iii.2009, ♂, S. van Beek (det. **TM**); Leiden W., Haagse Schouwweg, 3.x.2008, vraatgangen en poppen op oude stengels van harig wilgenroosje (*Epilobium hirsutum*), 1 ♀ e.p. 10.x.2008, **EvN**; Leiden W., Pesthuis, 28-29.viii.2008, 1 ♂ in lichtval, **EvN**; zelfde plek, 19.viii-1.ix.2008, 2 ♀ in malaiseval, J. Huijbregts; zelfde plek, 18.ix.2008, vraatgangen en poppen in stengels, **EvN** & **JCK**; Wassenaar, Hoogeboomsweg, 3.x.2008, vraatgangen en poppen op oude stengels van harig wilgenroosje, 1 ♂ 1 ♀ ep 15.x.2008, **EvN**. – **ZE** Kortgene, 24.iv.2005, ♀, **JV**.

Na vermelding van eerste vangst in 2006 te Kortgene (**ZE**) (Van Vuure 2007), bleek nog een afgevlogen exemplaar in de collectie van **JV** te staan van 2005. In datzelfde jaar werd ook een exemplaar verzameld in Drachten. Tijdens een inventarisatie van het terrein van het museum Naturalis in 2008 (Van Nieukerken *et al.* 2009) werden enkele exemplaren gevangen in malaiseval en lichtval. De voedselplant van *Mompha jurassicella*, het harig wilgenroosje (*Epilobium hirsutum*), is rondom het museum algemeen. Bij onderzoek van de stengels werden

12

13

14

15

16

17

12-17. *Mompha jurassicella*: levenswijze van rupsen en poppen in stengels van harig wilgenroosje. **12** Stengel met uitvliegopeningen. **13**, **14** Doorgesneden stengels met vraatgangen, en poppen in cocons (**14**). **15** Detail van cocon en geprepareerde uitvliegopening. **16** Dode pop. **17** Detail uitvliegopening. 12-14: 3.x.2008, Wassenaar en Leiden (13), 15-17: 18.ix.2008, Leiden Pesthuis. Foto's: Erik van Nieukerken
12-17. *Mompha jurassicella*: biology of caterpillars and pupae in dead stems of great willowherb. **12** Stem with emergence holes. **13**, **14** Cut stems with feeding galleries, and pupae in cocoons (**14**). **15** Detail of cocoon and prepared emergence hole. **16** Dead pupa. **17** Detail of emergence hole. 12-14: 3.x.2008, Wassenaar and Leiden (13), 15-17: 18.ix.2008, Leiden Pesthuis.

uitvliegopeningen en oude pophuidjes gevonden. Naar aanleiding hiervan bezocht **EvN** slootkanten rondom Leiden, waar gangen van *M. jurassicella*, soms nog met poppen, bijna overal werden gevonden, en enkele vlinders werden uitgekweekt. Meeste uitvliegopeningen en voorbereidingen daarvoor (de rups maakt al een opening in de stengel voor het verpoppen) werden laag in de stengels gevonden. Er werden soms heel wat vraatgangen en openingen in één stengel gevonden, veel meer dan de drie die als maximum gemeld worden (Koster & Sinev 2003). Figuren 12-17 geven een beeld van de levenswijze van de rups en pop.

Muus (2010) beschreef de uitbreiding van de soort in 2009 en 2010. Behalve nieuw voor **ZH**, bleek de soort ook te zijn gevonden in **GR**, **FR**, **GE**, **NH** en **NB**. Deze soort lijkt zich echt uit te breiden, al moet men zich realiseren dat deze vlinder net als de meeste *Mompha*'s praktisch niet op licht komt, vooral voorkomt in een habitat (het Hollandse laagveengebied, figuur 11) dat vroeger niet veel door microverzamelaars werd doorzocht, en dat de onvolwassen stadia alleen gevonden kunnen worden bij gericht zoeken. Dus wellicht is de echte uitbreiding minder spectaculair dan het nu lijkt, en kwam *M. jurassicella* al enige tijd onopgemerkt in NL voor.

Mompha subbistrigella (Haworth, 1828) **86**, **95**, **00**, **01**, **03**, **04**

NH Amsterdam, Schinkel, 14.iv, 21.v, 6.vi.2007, R. Heemskerk; Callantsoog, Zwanenwater, 28.iv.1987, 14.viii.2006; Den Helder, 25.vii.1993, **JCK**, 19.vi.2006, 7.vi.2008, **KK**; Santpoort- Noord, 21.v, 19.vi.2007, **BK** (det. **KH**); Texel, De Krim, 4.vi.2004, **KH**; IJmuiden, 10.vi.2006, **JW**; Warmenhuizen, Geestmerambacht, 26.iv.2007, J. Roosmalen – **ZH** Dirksland, 13.viii.2007, **KH**; Gouda, 13.v.2009, K. van Bochove; Katwijk, 13.iii.2007, B. Haasnoot; Lexmond, 18.iv.1988, **CG**; Nieuwe Tonge, 13.vi.2006, **DD**; Spijkenisse, 11.vi.2006, D. Ganzevoort; Vaardingen, Natuurpark, 30.i, 10.xi.2008, **BA**; Voorne's Duin, 26.vii.2008, **JW**; Zoetermeer, 19.x.2008, **BA** – **ZE** Kortgene, 7.vi.1995, 2.vii.2001, 12.viii.2003, 6, 8.vi.2004, 24.iv, 24.xii.2005; Oost Souburg, 16.v.2000, **JV**. Kaart in Kuchlein & Donner (1993) geeft een verouderd beeld van de verspreiding. Ook in het westen niet ongewoon meer. Nieuw voor **ZH**.

Mompha langiella (Hübner, 1796)

LI Kunrade, 14.vi.1972, **BvA**; Susteren, 22.vii.2009, 2 mijnen op groot heksenkruid (*Circaea lutetiana*), **TM**. Tot nu toe alleen bekend van één exemplaar, gevangen op 21.v.1927 te Den Haag, in collectie Bentinck (RMNH) (Bentinck 1928). De laatste jaren is er veel gezocht naar de karakteristieke mijnen op groot heksenkruid, vooral in Zuid-Limburg, waar de plant plaatselijk algemeen is. De vlinder komt ook voor in de nabijgelegen Ardennen en Eifel. Tot dusver is vergeefs gezocht, totdat **BvA** in 2006 in zijn oude collectie het tweede exemplaar van *M. langiella* vond, gevangen op 14.vi.1972 te Kunrade. De soort was dus wel degelijk aanwezig in Zuid-Limburg. In al de ons omringende landen komt *M. langiella* voor, maar niet van Luxemburg vermeld. De grote opvallende mijnen in juni en juli op groot heksenkruid, harig wilgenroosje en soms ook op wilgenroosje (*Chamerion angustifolium*) en basterdwederiksoorten (*Epilobium* spp.) (Koster & Sinev 2003). Nieuw voor **LI**.

Cosmopterigidae – prachtmotten

Limnaecia phragmitella Stainton, 1851 **04**, **06**

GR Stedum, 9, 29.vii, 15.viii.2001, F. de Wilde – **FL** Kuinre, Kuinderbos, 30.vi.2007, excursie Snellen-Ter Haar, **JS**; Oostvaardersplassen, 1-30.vii en 1-31.viii.1991, 33 exx., malaiseval, J. de Rond. Zeer verbreid, maar meestal niet in aantal gevangen. Nieuw voor **GR** en **FL**.

Sorhagenia rhamniella Zeller, 1839 **01**, **03**

GR Opende, Trimunt, 12.vii.2007, **GT** (det. **JHK**) – **FR** Oosterwolde, 30.vii.1996, A. van Randen (det. **TM**); Beetsterzwaag, 14.vii.2009, **TM**. Tussen oud materiaal aangetroffen, voorts worden recente vondsten toegevoegd. In het noorden niet eerder gevonden. Nieuw voor **FR** en **GR**.

Sorhagenia janiszewskae Riedl, 1962 **84**, **96**, **99**, **01**

GE Drempt, 16.vii.2006, **CN**

Gelechiidae – palpmotten

Apodia bifractella (Duponchel, 1843)

NH: Egmond-Binnen, duinen, 7.viii.2009, adult op heelblaadjes (*Pulicaria dysenterica*), A. Wijker.
Verspreiding tot dusver hoofdzakelijk beperkt tot zuidwesten en zuiden van **LI**. Nieuw voor **NH**.

Aristotelia ericinella (Zeller, 1839) **03**

OV Rouveen, Veerslootslanden, 11.viii.1995, **KH**; Steenwijk, 1.viii.2000, G. Padding – **FL** Kuinre, Kuinderbos, 30.vi.2007, excursie Snellen-Ter Haar, **JS** – **ZE** Haamstede, 2.viii.1999, **KH**. Zeer algemeen in heidestreken, wordt af en toe ook in andere biotopen gevonden. Nieuw voor **FL**.

Chrysoesthia drurella (Fabricius, 1775) **05**

FR Beetsterzwaag, Beetsterweg, 24.viii.2008, 20 mijnen op ganzenvoet (*Chenopodium* sp.), uitgekweekt, **TM** – **GE** Hoog-Keppel, 6.viii.2009, **CN**; Lichtenvoorde, Koolmansdijk, 19.viii.2009, op licht, **KH**.

Chrysoesthia sexguttella (Thunberg, 1794) **00**

FR Beetsterzwaag, Beetsterweg, 11.vi.2008, 3 mijnen op ganzenvoet, uitgekweekt, **TM**. Op één vindplaats met veel ganzenvoet rondom enkele akkers bleken beide *Chrysoesthia*-soorten door elkaar voor te komen. *Chrysoesthia drurella* lijkt echter algemener.

Metzneria aestivella (Zeller, 1839) **86**

NH Bergen aan Zee, Starrevlak, 6.vii.2008, A. Wijker; Bloemendaal, duinpan, 11.iii.2007, ruim 15 rupsen in oude bloemhoofden van driedistel (*Carlina vulgaris*), **TM**. Zeer zeldzame soort die zeker niet overal voorkomt waar driedistel groeit. Vele jaren lang zijn oude bloemhoofdjes van planten die in het Zwanenwater bij Callantsoog groeiden doorzocht, maar rupsen werden hier nooit gevonden (**JCK**).

Argolamprotes micella (Denis & Schiffermüller, 1775) **82**, **95**

DR Anloo, Burgvallen 26.vi.2009, op licht, 3 exx.; Rolde, Kampsheide, 27.vi.2009, gesleept uit bramenvegetatie, **TM** – **GE** Doetinchem, de Pol, 6.vii.2001, op licht, **KH**; Vorden, 19.vii.1996, 2 exx., gesleept, **KH**. Zeldzaam, alleen uit de oostelijke helft van NL bekend. Nieuw voor **DR**.

Monochroa tenebrella (Hübner, 1817) **04**

FL Biddinghuizen, Bremerberg, 9.vii.1992, **BvA**; Roggebotzand, 19.v.2007, **KH**. Niet zeldzaam waar schapenzuring (*Rumex acetosella*) groeit. Nieuw voor **FL**.

Monochroa hornigi (Staudinger, 1883) **85**, **86**, **94**, **99**, **01**, **06**

ZH Goidschalxoord, 2.vi.2007; Poortugaal, 9.v.2007, K. van den Berg – **ZE** Kortgene, 3.vii. 2008, **JV**. Er komen gestaag meer vindplaatsen van deze zeldzame soort. Nieuw voor **ZE**.

Eulamprotes unicolorella (Duponchel, 1843) **06**

GE Ede, Otterloseweg, 1.vi.2008, op licht, H. Alberts (det. **TM**). Voor een uitgebreide beschrijving over het voorkomen en de mogelijke voedselplanten zie (**06**).

Bryotropha terrella (Denis & Schiffermüller, 1775) **99**

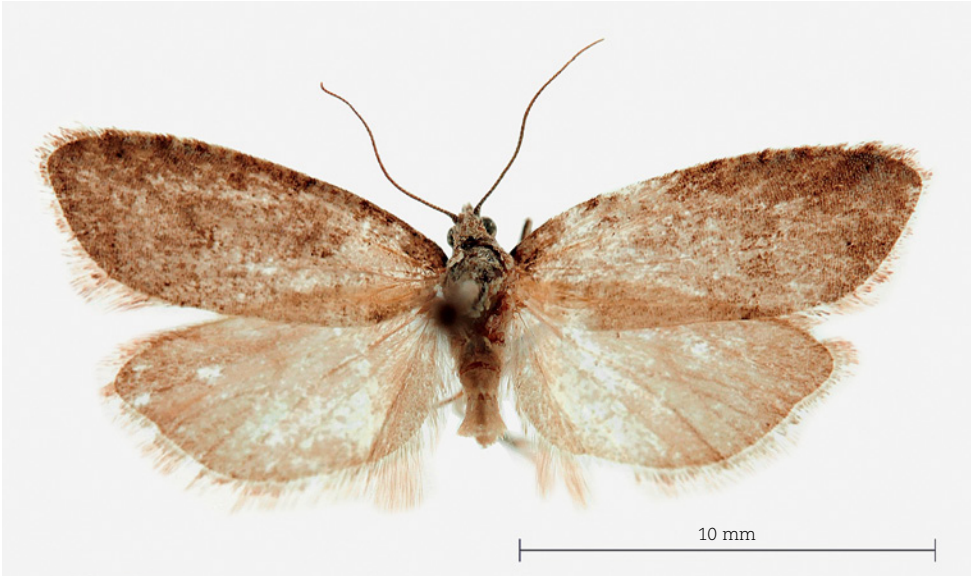
FL Roggebotzand, 19.v.2007, **KH**. Algemeen, nu bekend uit alle provincies. Nieuw voor **FL**.

Teleiodes wagae (Nowicki, 1860) **84**, **85**, **92**, **97**, **99**, **03**, **04**

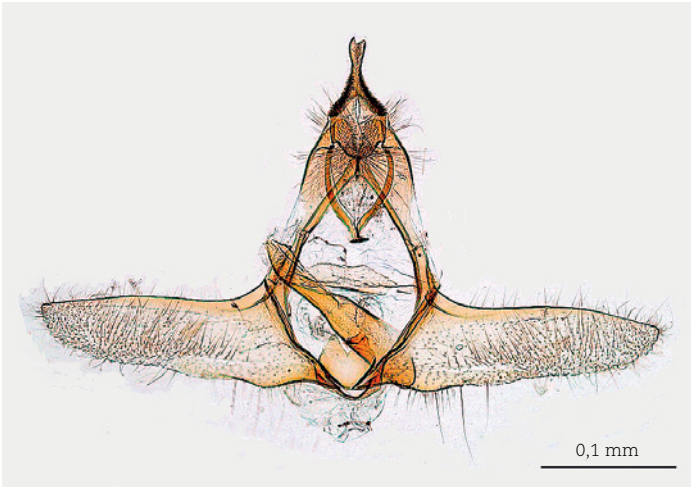
FR Boornbergumer Petten, 23.v.2009, 2 exx. op licht **TM**; Olterterp; 20.vi.2006, **GT** (det. **JHK**); Olterterp, 18.v.2007, op licht; Ontwijk, Donkerbroek, 16.v.2009, **GT**(det. **JHK**) – **NB** Drunen, De Pessert, 29.v.2008, **LD**. Momenteel de meest noordelijke en westelijke vindplaatsen van deze zich uitbreidende soort. Nieuw voor **FR**.

Carpatolechia fugacella (Zeller, 1839) **85**, **00**

LI Kerkrade, 15.iii.2007, rupsen op iep, 3.vi.2007, e.l., 2 exx., **AS**. Zaden van iep werden van eind maart tot begin april verzameld. Hieruit werden twee exemplaren gekweekt. Na Eindhoven en Wezep is Kerkrade de derde vindplaats van deze zeldzame soort. Nieuw voor **LI**.

18. *Cnephasia sedana*. Mannetje, Kerkrade, 1.vii.2008. Foto: Els Baalbergen
18. *Cnephasia sedana*. Male, Kerkrade, 1.vii.2008.

19. *Cnephasia sedana*. Mannelijk genitaal, preparaat **AS** 953. Foto: Erik van Nieukerken
19. *Cnephasia sedana*. Male genitalia, slide **AS** 953.

Carpatolechia fugitivella (Zeller, 1839) **04**

GR Lauwersoog, Robbenoort, 18.vi.2009, H. Smit (det. **TM**). Wordt in het noorden maar zelden gevonden.

Psoricoptera gibbosella (Zeller, 1839) **99**, **00**

FR Beetsterzwaag, Utgong, 8.vii.2007, op licht, **TM**; Appelscha, Groote Veen, 28.vii.2007, **GT** (det. **JHK**) – **GE** Drempt, 12.vii.2009, **CN**. In het noordoosten en zuidwesten van NL geen gewone soort.

Mirificarma mulinella (Zeller, 1839)

GR Marum, 16.iv.2009, **TM** – **FR** Drachtster Compagnie, 16.iv.2009, **TM**. Veel rupsen langs de snelweg A7 op brem. Nieuw voor **GR**.

Chionodes fumatella (Douglas, 1850) **99**, **01**, **03**

FR Drachten, Sânbuorren, 30.vi.2007, op licht, **TM**.

Scrobipalpa costella (Humpreys & Westwood, 1845) **99**, **04**, **05**

GE Drempt, 19.x.2006, 22.viii.2007, **CN**; Wezep, 11.ix.2008, **KH** – **NB** Heusden, Hooibroeken, 18.v.2008, **LD** – **LI** Mechelen, 20.vi.2008, **JZ**. Voorheen bijna uitsluitend in de duinen, maar inmiddels ook steeds meer bekend uit het binnenland. Nieuw voor **NB**.

Phthorimaea operculella (Zeller, 1873) **03**

OV Zwolle, 28.x.2009, diverse exx. binnenshuis, G. Veurink (det. **TM**). Vlinders zijn vermoedelijk met aardappelen meegebracht. Nieuw voor **OV**.

Tuta absoluta (Meyrick, 1917)

GE Wezep, 21.viii.2010, op licht, **KH** (det. **EvN**, O. Karsholt). De tomatenmineermot is een importsoort, die in 2008 voor het eerst uit NL is gemeld, en zich inmiddels in kassen voortplant (Smits & Van der Zande 2009). Rups kan schadelijk zijn op tomaat en is een serieuze bedreiging voor de tomatenkwekerij, maar leeft ook op andere Solanaceae. Voor het eerst in het vrije veld gevangen.

Syncopacma captivella (Herrich-Schäffer, 1854)

GE Wezep, 31.v.2009, op licht, **KH**. Een zeer verrassende vondst van deze vlinder die door Kuchlein & De Vos (1999) als incidenteel gevonden soort voor de Nederlandse fauna wordt bestempeld. In Naturalis staan enkele exemplaren die door Doets gekweekt zijn uit brem. Dit wordt in de literatuur ook als voedselplant aangegeven. De dieren van Doets zijn donker gekleurd met een smalle witachtige dwarsband, het bekende patroon bij veel *Syncopacma*-soorten. Het dier uit Wezep is wat lichter en kleiner, met een roodachtige gloed. De dwarsband is onregelmatig verbreed, zoals bij *S. polychromella* (Rebel, 1902), een mediterrane soort, die ook als adventief uit Engeland is vermeld (Bland *et al.* 2002). *S. captivella* is gevonden in Duitsland, België, Frankrijk, Zwitserland en de Balkan, niet op de Britse Eilanden. Ook wat betreft de mannelijke en vrouwelijke genitaliën lijken de twee soorten erg op elkaar. Er schijnt nog geen overeenstemming te zijn of het wel twee afzonderlijke soorten zijn.

Syncopacma larseniella (Gozmány, 1957) **04**

NB Heusden, Bergse Maas, 7.vii.2007, **LD**.

Anarsia lineatella Zeller, 1839 **85**, **95**, **01**

OV Dalfsen, 8,10 en 12.vi.2007, **AG** (det. **KH**) – **GE** Drempt, 5.vi.2007, **CN**; Twello, 18.vi.2006, **JW**; Wezep, 17.vi.2006, 7.vi.2007, 28.vi.2009, 30.vi, 1, 8, 9.vii.2010, in totaal 6 exx., **KH** – **LI** Rijckholt, Savelsbosch, 20.vi.2008, Excursie Snellen-Ter Haar, **KH**, **MK**; Wrakelberg, 1.vi.2008, **AS**. De lijst maakt duidelijk dat deze soort de laatste jaren vaker buitenshuis wordt gevangen.

Neofaculta infernella (Herrich-Schäffer, 1854)

OV Dalfsen, 25.v.2007, op licht, **AG**. Rups bij voorkeur op blauwe bosbes (*Vaccinium myrtillus*). Nieuw voor **OV**.

Brachmia blandella (Fabricius, 1798) **06**

FR Drachten, Sânbuorren, 30.vi.2007, op licht, **TM**.

Brachmia inornatella (Douglas, 1850) **88**, **96**, **04**, **05**

FR Burgum, Bergumermeer, 6.vi.2008, op licht; Olterterp, 2.vi.2007, op licht, **TM**.

Platyedra subcinerea (Haworth, 1828) **88**, **93**, **95**, **96**, **97**, **99**, **01**, **04**, **05**

FR Ameland, Lange duinen, 26.viii.2009, op licht; Beetsterzwaag, 16.v.2009, op licht, **TM**. De soort blijft zich gestaag noordwaarts uitbreiden, maarwas al bekend van Terschelling (**95**), inmiddels ook voor het vasteland van **FR** vastgesteld.

Pterophoridae – vedermotten

Buckleria paludum (Zeller, 1839) **88**, **96**, **01**, **04**, **05**

FR Wijnjeterper Schar, 16.ix.2006, **TM**. Deze kleine vedermot van zonnedauw (*Drosera rotundifolia*) wordt de laatste jaren wat vaker gevangen, vooral in het noorden.

Platyptilia isodactylus (Zeller, 1852) **82**, **86**, **04**

NH Den Helder, Donkere Duinen, 23.ix. 2006, **KK** (det. **CG**); Zaandam, Zuiderhout, 26.vii.2008, **BA** (det. **CG**). Wordt blijkbaar de laatste tijd wat gewoner. Rups op waterkruiskruid (*Jacobaea aquatica*), maar sinds 1982 (Kuchlein & Gielis 1982) weten we dat hij ook genoegen neemt met jacobskruiskruid (*Jacobaea vulgaris*).

Hellinsia lienigianus (Zeller, 1852) **97**, **04**

ZH Leiden, LUMC, 15.vii.2008, rups op bijvoet (*Artemisia vulgaris*), **TM** (det. **CG**).

Oidaematophorus lithodactyla (Treitschke, 1833) **88**, **99**, **00**

ZH Vlaardingen, heemtuin, 12.vi.2007, **BA**.

Tortricidae – bladrollers

Cochylimorpha straminea (Haworth, 1811) **03**

FR Appelscha, 26.v.2007, **ASA** – **DR** Annen, Duunsche Landen, 3.vi.2006, B. Hogeveen (det. **TM**) – **OV** Hellendoorn, 21.vii.2006, **JW** – **GE** Wezep, 31.v.2009, **KH** – **LI** Susteren, 26.vii.2008, **AS**; Wrakelberg, 5.v, 4.vi. 2007, 4 exx., 22, 30.v. 2008, **AS**. Dieren uit Limburg werden gevangen in malaiseval. Nieuw voor **FR** en **DR**.

Aethes cnicana (Westwood, 1854) **86**, **01**

FL Dronten, Roggebotzand, 29.vi.2007, excursie Snellen-Ter Haar, **JS**. Soort komt verspreid maar overal voor en is nu van alle provincies bekend. Nieuw voor **FL**.

Aethes flagellana (Duponchel, 1836) **93**, **97**, **01**

NB Woudrichem, 7.vi.2008, gesleept uit vegetatie met kruisdistel (*Eryngium campestre*), E.-J. van Haaften, (det. **TM** & **KH**). Tot nu toe alleen bekend van de Zuid-Hollandse eilanden. Een zeer opmerkelijke vondst. Tijdens de zoektocht naar rupsen van *Agonopterix cnicella* op kruisdistel langs rivierwallen stuitte de waarnemer op deze soort. *Aethes flagellana* is één van de vier inlandse *Aethes*-soorten met volledige dwarsbanden, onderscheid is lastig (**93**). Bij *Aethes dilucidana* (Stephens, 1852) en *A. flagellana* bereikt de binnenste dwarslijn net niet de costa. *A. dilucidana* is iets kleiner en bleker, *A. flagellana* heeft de duidelijkste knopvormige verdikking van de buitenste dwarslijn in het onderste derde deel. Rups in de stengel van kruisdistel (Hannemann 1964). De foto van het dier gecombineerd met de biotoop maakte de diagnose zeker. Nieuw voor **NB**.

Cochylidia rupicola (Curtis, 1834)

FR Kloostertille, 11.vii.2009, R. van der Rol – **DR** Anloo, Burgvallen 26.vi.2009, gesleept uit vegetatie met koninginnekruid (*Eupatorium cannabinum*), **TM** – **FL** Almere, 24.vi.2009, J. Verhoef – **ZH** Ouddorp, 30.vii.2010, **KH**. Plaatselijk niet zeldzaam, hoofdzakelijk in de zuidelijke helft van ons land. Nieuw voor **FR**, **DR** en **FL**.

Cochylidia implicitana (Wocke, 1856) **03**

FR Drachten, Sânbuorren, 30.vi.2007, op licht, **TM** – **OV** Overdinkel, Vogelringstation, 14.vii.2008, L. Hassing (det. **JCK**) – **NH** Schagen, 3.vii.2006, **JZ**; Wieringermeer, Wierholt, 27.vii.2008, **KK**; IJmuiden, 3.vi.3006, **JW** – **ZH** Dordrecht, 24.viii.2008, **MK**. Wordt in het oosten en noorden veel minder gevonden. Nieuw voor **OV**.

Cochylis molliculana Zeller, 1847, nieuw voor Nederland

ZE Vrouwenpolder, 12.viii.2009, op licht, **JV**. Omdat de determinatie niet op het eerste gezicht mogelijk was, werd een preparaat gemaakt. Daarbij bleek het te gaan om een vrouwtje *C. molliculana*. Dit is een mediterrane soort, onder andere gewoon in Zuid-Frankrijk. In Engeland is de soort in 1993 ontdekt (Langmaid 1994) en inmiddels is hij van veel plaatsen in Zuid-Engeland bekend. Razowski (1970) geeft aan dat de biologie onbekend is. In Engeland is ontdekt dat de rups in de bloemhoofdjes en zaden van dubbelkelk (*Picris echioides*) leeft, net zoals de zeer verwante *C. hybridella* (Hübner, 1813) (Langmaid 1996). Dubbelkelk is in Zeeland geen onbekende plant. Ook in het uiterlijk lijken de twee soorten *Cochylis* erg op elkaar. *C. hybridella* is in het algemeen wat donkerder, omdat de middenband gemiddeld (!) iets meer geprononceerd is, terwijl het apicale deel van de voorvleugel gevlekt donkerbruin en bij *C. molliculana* meer geelbruin is. Of *C. molliculana* zich in NL, net als in Zuid-Engeland, zal kunnen handhaven moeten we afwachten.

Cochylis atricapitana Stephens, 1852) **85**, **01**, **04**

OV De Lutte, Duivelshof, 8-15.vii.2008, malaiseval, **JCK** – **NB** Dorst, 18.viii.2007, **MK**; Drunen, 21.viii.2008, **LD**. Voornamelijk een soort uit de duinen, maar de laatste tijd vaker vondsten in het binnenland. Nieuw voor **NB**.

Acleris cristana (Denis & Schiffermüller, 1775) **92**, **94**, **97**, **04**, **06**

OV Hardenberg, 25.ii.2008, A.H. Baas (det. **EvN**), 1.iii.2009, A.H. Baas; Rijsserberg, 15.iii.2009, G. van de Maat – **GE** Ede, 4.iv.2009, op licht, H. Alberts (det. **TM**); Twello, 6.viii.2008, **JW**; Wezep, 21.vii.2007, 13, 27.iv., 22.vii. 2009, 24 en 25.iii.2010, **KH** – **NH** Bergen, duinen, 1iv.2009, op licht, A Wijker; Hilversum, Zanderij Crailo, 7.viii.2008, op licht, C. Brinkman – **ZH** Berkel en Rodenrijs, Ackerdijkse Plassen, 4.iv.2008, **BA**; Noordwijk, 't Langeveld, 7.iii.2007, **BK**; Rozenburg, 9.ii.2008, K. Rijsdijk – **UT** Bilthoven, 1.viii.2008, M. Vlaardingerbroek – **ZE** Kamperland 6.iii.2008; Kortgene, 28.vii.2008, **JV** – **NB** Dorst, 19.vii.2008, **MK**; Nuenen, 29.iv.2009, op licht, C. Nolte (det. **SC**); Waalre, Vlindertuin, 7.iv.2006, T. Faassen (det. **JCK**). Breidt zich duidelijk uit. Naast herhaling van vondsten op bekende vindplaatsen en plaatsen in dezelfde regio zijn er diverse meldingen uit andere provincies. Nieuw voor **OV**, **NH**, **UT** en **NB**.

Acleris hyemana (Haworth, 1811) **06**

FR Lippenhuizen, Lippenhuisterheide, 27.iv.2006, 12 exx., 10.vi.2007, 5 rupsen in samengesponnen delen van struikhei (*Calluna vulgaris*), **TM**.

20 *Clepsis dumicolana*. Mannetje, Amsterdam, Muiderpoort, 18.ix.2009. Foto: Tymo Muus
20 *Clepsis dumicolana*. Male, Amsterdam, Muiderpoort, 18.ix.2009.

Eana incanana (Stephens, 1852) **86**, **88**, **95**

GE Wezep, 2.vii.2006, **KH**
Vondst in het binnenland van deze schaarse soort uit de duinen. Nieuw voor **GE**.

Cnephasia genitalana Pierce & Metcalfe, 1922 **94**, **96**, **99**, **05**

ZE Duiveland, Schuddebeurs, 28.vi.2007; Wissenkerke, Thoornpolder, 15.vii.2008, **JV**.

Cnephasia sedana (Constant, 1884), nieuw voor Nederland (figuren 18-19)

LI Kerkrade, 1.vii.2008, 2 exx. op licht, **AS**; Posterholt, 16.vii.2009, op licht, **MS**. Uitwendig niet of nauwelijks te onderscheiden van andere grijsachtig getekende *Cnephasia*-soorten. De determinatie werd vastgesteld aan de hand van de mannelijk genitalia (fig. 19). De valven zijn smal. De top van de sacculus heeft geen doorns en is niet teruggebogen. De transtilla is breed. De vrouwelijke genitalia zijn door het hele genus heen veel moeilijker van elkaar te onderscheiden. Voorkomen: Duitsland tot Italië (Zwitserland, Oostenrijk, Slovenië), Frankrijk, Spanje en Roemenië. Niet in België, Luxemburg en de Britse Eilanden. Rups volgens Razowski (2001) polyfaag op een hele serie van kruiden.

Archips crataegana (Hübner,1799)

ZE Schuddebeurs, 3.vi.2007, Vrouwenpolder, 24.vi.2009, **JV**. Minder gewoon, vooral uit het oosten van NL. Nieuw voor **ZE**.

Syndemis musculana (Hübner, 1799)

ZE Vrouwenpolder, 13.v.2009, **JV**. Gewoon, maar meer van de diluviale gronden in het oosten dan in het westen. Nieuw voor **ZE**.

Clepsis dumicolana (Zeller, 1847), nieuw voor NL (figuur 20)

GE Twello, spoorbaan, 2.vii.2006, 1 ex., 7.vi.-14.vi.2007, 5 exx., hierna herhaaldelijk in 2008 en 2009 op dezelfde locatie, **JW** – **NH** Amsterdam-Noord, 6.vi.2008, 9.ix.2008-17.x.2008, meerdere exx., N. Verkaik-de Haan; Amsterdam, Muiderpoort, 17.i.2009, overwinterende rups en vraat; zelfde plek, 18.ix.2009, 35 exx., **TM** - **LI** Blerick, 30.v.-26.vi.2009, 200 exx., 15.viii.2009, 8 exx., B. Engels; Venlo, 13.vi.2009, 1 ex., H. Martens. Deze van oorsprong Zuid-Europese soort werd voor het eerst in NL gevonden in Twello in 2006. Sinds juni 2008 bleek hij ook in Amsterdam voor te komen. Vlinders werden rustend of vliegend aangetroffen op of rond de waardplant klimop (*Hedera helix*). Op beide locaties is de soort herhaaldelijk en veelal ook in grote aantallen gevonden. In dezelfde periode verschenen ook waarnemingen uit **LI**. De vlinders bezitten een geelbruine kop en hebben grijsbruine vleugels met een typisch contrasterende donkerbruine band met aangrenzend een zoom van geelwitte schubben. Opmerkelijk is dat de soort in een betrekkelijk korte periode in zowel ons land als omringende landen is verschenen, zij het met grote hiaten tussen de vindplaatsen. *Clepsis dumicolana* is nu bekend uit Noordrijn-Westfalen en Zuid-Duitsland, België en Frankrijk (De Prins & Baugnee 2008, Seliger *et al.* 2008, P. Leraut, *in litt.*). Het ziet er naar uit dat *C. dumicolana* zich heeft gevestigd in ons land en als overwinterende rups onze stedelijke winters kan overleven. In NL twee generaties. Al eerder op internet gemeld (Muus & Corver 2012).

Epichoristodes acerbella (Walker, 1864)

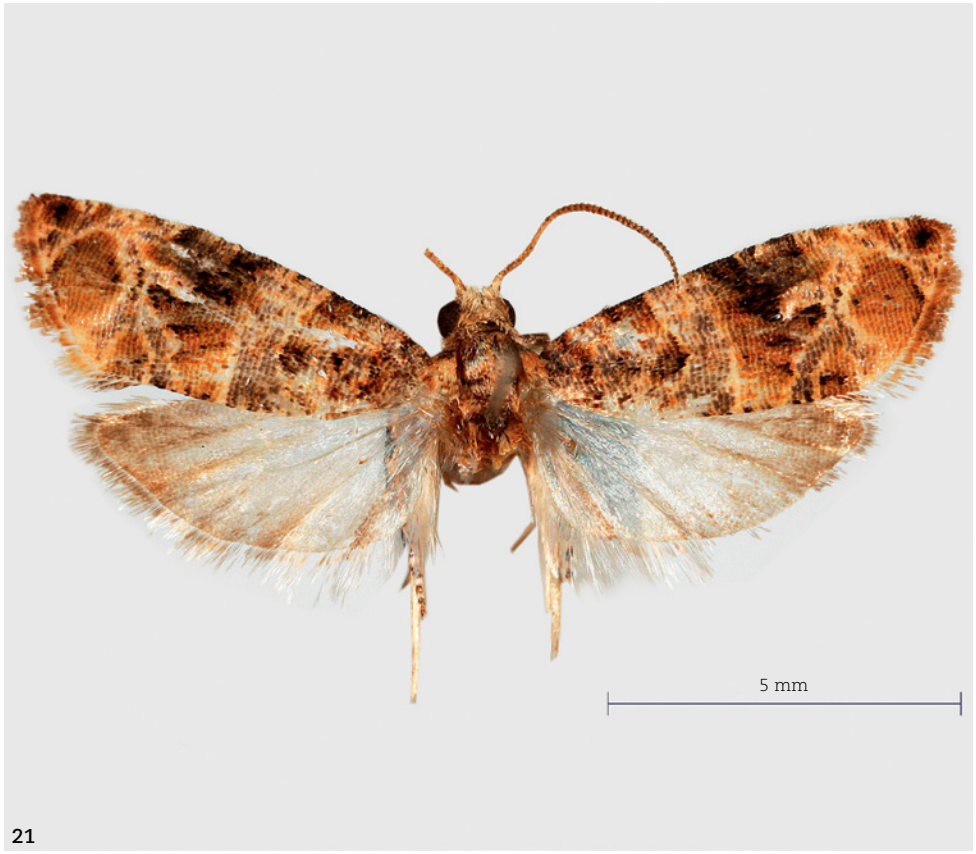
GE Nijmegen, Meijhorst,17.ix.2007, imago in bos anjers in supermarkt, **MK** – **ZH** Maasdijk, 28.i.2008, **JSS** – **LI** Oostrum, 31.vii.2010, T. van Bracht (det. **TM**). Importsoort. Rups op allerlei lage planten en heesters, onder andere gele ganzenbloem (*Glebionis segetum*), anjer (*Dianthus* sp.) en kardinaalsmuts (*Euonymus* sp.) (Meijerman & Ulenberg 2000).

Lozotaeniodes formosana (Geyer, 1830) **86**, **93**, **95**, **96**, **04**, **05**

OV Bathmen, Zuidloo, 19.vi.1993, G. Flint; Zwolle, 24.vi.2009, G. Veurink – **FL** Roggebotzand, 29.vi.2007, **JS**. Soort is het meest algemeen aan de kust, maar er komen meer meldingen uit het binnenland. Nieuw voor **OV** en **FL**.

Endothenia marginana (Haworth, 1811) **85**, **05**

GE Wezep, 15.vii.2007, **KH**. Vlinder is erg lastig op het uiterlijk te onderscheiden van *Endothenia oblongana* (Haworth, 1811). Zekere determinatie is bijna alleen mogelijk met behulp van

21

22

21-22. *Lobesia botrana*. **21** Vrouwtje, Twello, 10.vii.2006. **22** Vrouwelijk genitaal, Kerkrade, preparaat **JCK**7399. Foto's: Tymo Muus & Erik van Nieukerken.
21-22. *Lobesia botrana*. **21** Female, Twello, 10.vii.2006. **22** Female genitalia, slide **JCK**7399.

de genitaliën. *E. oblongana* wordt meer in de duinen en *E. marginana* meer in het binnenland gevonden. Voor verschillen tussen beide soorten en *E. gentianaeana* (Hübner, 1799) zie Koster & Van Nieukerken (1998).

Endothenia ustulana (Haworth, 1811) **85**, **95**, **00**

FR 4, 12.vi.2008, Burgum, R. van der Rol (det. **TM**) – **GE** Drempt, 5.viii.2007, **CN** (det. **JHK**).
Eerder slechts vier exemplaren bekend. Rups in de wortelstok van kruipend zenegroen (*Ajuga reptans*) (**00**). Nieuw voor **FR** en **GE**.

Endothenia nigricostana (Haworth, 1811) **82**, **84**, **04**

NH Santpoort Noord, 8.vi.2007, **BK** (det. **KH**). Weinig gevangen, de rups leeft op bosandoorn en moerasandoorn (*Stachys palustris*). Niet gemakkelijk van andere *Endothenia*-soorten te onderscheiden.

Eudemis porphyrana (Hübner, 1799) **93**, **99**, **01**, **06**

OV De Lutte, Arboretum, 9.vii.2010, Nationale Nachtvlindernacht, **JCK** – **GE** Beek, 26.vi.2009, H. Alberts; Lichtenvoorde, Koolmansdijk, 2.vii.2010, **KH**; Twello, 6.vii.2006, **JW**; Wezep, 9.vii.2010, **KH** – **NB** Nuenen, 22, 25.vi.2008, C. Nolte; Made, 11.vii.2009, B. Verhoeven – **ZE** Schuddebeurs, 28.vi, 15.vii en12.viii.2007, **JV** – **ZH** Ooltgensplaat, 8.vii.2009, A. van Dam. Zeldzaam. Oorspronkelijk bekend van drie vindplaatsen in **LI** ; de laatste 10 jaren zijn er drie vindplaatsen uit **NB**, **GE** en **DR** bij gekomen. Nieuw voor **OV** en **ZE**.

Pseudosciaphila branderiana (Linnaeus, 1758)

GR Marum, Jilt Dijksheide, 1.ix.2007, wijfje op licht, **TM**. Lokale soort die verspreid over bijna heel NL voorkomt. Nieuw voor **GR**.

Apotomis infida (Heinrich, 1926) **94**, **95**, **97**

FR Boornbergumer Petten, 23.v.2009, 2 exx. op licht, **TM**. Uitsluitend bekend van **FR** en NW-**OV**. Zie bovengenoemde jaarlijsten voor een uitgebreide beschrijving en afbeeldingen van de mannelijke en vrouwelijke genitaliën.

Apotomis capreana (Hübner, 1817)

FR Burgum, Burgumermeer, 6.vi.2008, op licht, **TM** – **FL** Roggebotzand, 29.vi.2007, **JS**.

Olethreutes arcuella (Clerck, 1759)

FL Roggebotzand, 19.v.2007, **KH**. Gewone soort vooral bekend van de zandgronden. Nieuw voor **FL**.

Celypha rufana (Scopoli, 1763) **03**, **04**

OV Dinkelland, Roderveld, 19.viii.2009, 12 exx. op licht, **JCK** – **FL** Kuinre, Kuinderbos, 30.vi.2007, excursie Snellen-Ter Haar, **JS**. Minder gewone soort, die voornamelijk in de zuidelijke helft van NL wordt gevonden. Nieuw voor **FL**.

Lobesia botrana (Denis & Schiffermüller, 1775), nieuw voor Nederland (figuren 21-22)

GE Twello, 10.vii.2006, ♀, **JW** – **LI** Kerkrade, 1.vii.2009, **AS**.
Dank zij de scherpe blik van **JW** kunnen we deze soort aan de Nederlandse lijst toevoegen. Uiterlijk en in de bouw van de

genitaliën lijkt *Lobesia botrana* veel op de verwante *L. reliquana* (Hübner). Er was al een preparaat van het dier gemaakt onder de naam *L. reliquana*. Bij herdeterminatie bleek het om *L. botrana* te gaan.

Lobesia botrana is uiterlijk min of meer te onderscheiden door een iets lichtere, bruingrijze grondkleur (bij *L. reliquana* meer roodbruin) en een meer uitgesproken donkere costale en soms ook dorsale vlek voorbij de middenband en een grijsbruine vlek in de apex. Bij *L. reliquana* is het distale deel van de voorvleugel vaak wel donker, maar meer vervloeid. De achtervleugels zijn bij *L. botrana* egaal lichtgrijs, bij *L. reliquana* meer witachtig aan de wortel en met donkergrijze punt. In zijn geheel maakt de achtervleugel bij mannetjes van *L. botrana* een lichtere indruk. Gemiddeld is de achtervleugel bij mannetjes van *L. reliquana* spitser. In het mannelijk genitaal heeft *L. botrana* op de sacculus één groep borstels, *L. reliquana* twee. Falkovich & Medvedev (1987) geven als verschil ook de uitgebreidere behaaring van de socii bij *L. reliquana*. Dit is een lastig kenmerk, want de borstelharen laten makkelijk los; vaak zijn alleen kleine putjes te zien. Wel zijn de socii bij *L. reliquana* iets langer. In het vrouwelijk genitaal zijn de verschillen veel groter. Bij *L. botrana* is het sterigma lang en slank, bij *L. reliquana* meer peervormig. Verder is het corpus bursae bij *L. botrana* slank en wijd uitlopend met een groot staafvormig signum. Bij *L. reliquana* is het corpus bursae duidelijk ovaal met een klein, nauwelijks opvallend, signum bovenin.

Lobesia botrana is vooral bekend als plaag in de wijnbouw. In Twello zijn de laatste tijd stukken wijngaard aangelegd. Maar de rups is ook te vinden op diverse andere planten zoals wilde liguster, zuurbes (*Berberis vulgaris*), kamperfoelie (*Lonicera* sp.), bosrank (*Clematis vitalba*), *Ribes* sp., wollige sneeuwbal (*Viburnum lantana*), klimop (*Hedera helix*) (Bradley *et al.* 1979, Razowski 2001).

Lobesia botrana is van veel Zuid- en Midden-Europese landen bekend, maar ook van de Britse Eilanden, België en Duitsland. Verder is hij gevonden in Zweden en Litouwen (Karsholt & Van Nieukerken 2012).

Ancylis uncella (Denis & Schiffermüller, 1775) **94**, **04**

FR Olterterp, 30.v.2008, 2 exx. op licht, **TM** – **OV** Friezenberg, 18.5.2008, G. van de Maat.

Ancylis upupana (Treitschke, 1835) **84**

FR Olterterp, 18.5.2007, op licht, **TM**.

Ancylis obtusana (Haworth, 1811)

ZE Zuidzande, 24.v.2008, Vlinderwerkgroep Zeeland. Nieuw voor **ZE**.

Epinotia tedella (Clerck, 1759)

FL Roggebotzand, 19.v.2007, **KH**. Hoofdzakelijk voorkomend op de zandgronden, daarbuiten veel minder. Nieuw voor **FL**.

Epinotia signatana (Douglas, 1845) **00**

GE Drempt, 19.vii.2007, **CN**. Deze vangst is een herhaling van eerdere vangsten daar en in de omgeving uit 1999, 2000 en 2001. Dit is een steun voor het idee (**00**) dat de soort in ons land gevestigd is.

Epinotia rubiginosana (Herrich-Schäffer, 1851)

UT Leersumsche Veld, 27.iv.2007, H. Bouter (det. **FG**).

Rhopobota myrtillana (Humphreys & Westwood, 1845)

FR Donkerbroek, Ontwijk, 16.v.2009, **ASA** (foto, det. **TM**). Hoofdzakelijk voorkomend op de Veluwe en in het Zuidoosten van ons land. Nieuw voor **FR**.

Rhopobota ustomaculana (Curtis, 1831) **82**, **85**

FR Beetsterzwaag, Poostweg, 19.iv.2007, 12 rupsen op rode bosbes (*Vaccinium vitis-idaea*), **TM** – **GE** Tongerense heide, 19.vii.2006, **KH**. In het verleden drie maal in **FR** aangetroffen, tegenwoordig mogelijk zeldzamer.

Gibberifera simplana (Fischer von Röslerstamm, 1836) **05**

GR Tuinwijck, 23.vii.2010, A. Jagersma (det. **TM**). – **LI** Vlodrop Station, 22.vii.2009, op licht, **TM**. Uitgesproken zeldzame bladroller, alleen bekend van enkele vangsten op een zevental vindplaatsen in Zuid-Limburg en van twee plaatsen in Noord-Brabant. Nieuw voor **GR**.

Epiblema turbidana (Treitschke, 1835) **86**, **96**, **00**

ZH Leiden, Pesthuis, 3, 11, 23.vi.2008, malaiseval, 28 exx., M. Reemer, Naturalis inventarisatie (det **JCK**, **EvN**); zelfde plaats, 15.vii.2008, **TM** – **NB** Dussen, Kornsche boezem, nabij groot hoefblad (*Petasites hybridus*), 16.vi.2009, B. Verhoeven – **LI** Eys, 20.vi.2008, gesleept uit groot hoefblad langs de Eysderbeek, **KH**. Wordt weinig gevonden. Mogelijk niet zo zeldzaam, maar wordt er slechts weinig gezocht in de nabijheid van de voedselplant groot hoefblad. Op de taluds van het Pesthuis bij museum Naturalis werd een grote populatie ontdekt tijdens de inventarisatie van de Naturalis terreinen (Van Nieukerken et al. 2009).

Eucosma hohenwartiana (Denis & Schiffermüller, 1775)

GR Onstwedde, 25.viii.1999, **GT** – **FR** Bakkeveen, Bakkeveense Duinen, 8.vi.1999, **GT**; Beetsterzwaag, 30.vi.2006, op licht, **TM** – **DR** Bargerveen, 20.vi.2005, **KH**. Voornamelijk bekend uit de zuidelijke helft van Nederland. Nieuw voor **GR**, **FR** en **DR**.

Eucosma metzneriana (Treitschke, 1830) **82**, **93**, **06**

FL Dronten, Roggebotzand, 29.vi.2007, excursie Snellen-Ter Haar, **JS**. Ook een soort die voornamelijk bekend is uit de zuidelijke helft van ons land. Nieuw voor **FL**.

Pseudococcyx tessulatana (Staudinger, 1871), nieuw voor Nederland (figuur 23)

FR Jubbega, Schoterlandseweg, 13.v.2006, ♀, H. Hoornveld jr. (det. **FG**). Gedurende een Friese werkgroepbijeenkomst werd een foto getoond van deze opvallend mooie bladroller. De bredere en minder contrastrijke vleugels wijzen op een vrouwtje. De heel opvallende, krachtige zilverzwarte banden in combinatie met de geel- tot bruinroze grondkleur en de lichte kop maken de soort onmiskenbaar. Deze vondst ligt ver buiten het gebruikelijke areaal van de soort. Het exemplaar werd buitenshuis gevonden in een omgeving met aangeplante cipres (*Cupressus* sp.), tevens de waardplant. In het mediterrane gebied is de vlinder gevonden van Portugal tot aan Italië, tot in zuidelijk Zwitserland, Griekenland, de Balkan, en delen van Noord-Afrika (Karsholt & van Nieukerken 2012; Razowski 2003). In 2007 werd een exemplaar gevangen te Dalheim in de Duitse deelstaat Nordrhein-Westfalen door W. Wittland (Retzlaff & Seliger 2007). Of de Duitse en Nederlandse exemplaren geïmporteerd zijn, is onduidelijk. Het is echter goed mogelijk dat de soort zich hier zal kunnen handhaven. In Frankrijk is hij vooral aangetroffen langs de Middellandse Zeekust en ook meer landinwaarts ten zuiden vande lijn van Nice tot Nantes. Vlinders worden gevonden vanaf medio april tot in mei en in de nazomer, in warme gebieden een kleine derde generatie. Overwintering als rups. De soort is gebonden aan Italiaanse cipres (*Cupressus sempervirens*), tal van andere soorten *Cupressus*, *Thuja orientalis* en *Tetraclinis articulata* (Templado 1976). Rups leeft in de kegels en laat een klein spinsel achter bij de opening, verpopping in de aangetaste kegel (Swatschek 1958).

23. *Pseudococcyx tessulatana*. Levende vlinder, Jubbega, 13.v.2006. Foto: Hessel Hoornveld.
23. *Pseudococcyx tessulatana*. Live moth, Jubbega, 13.v.2006.

Pseudococcyx turionella (Linnaeus, 1758) **85**, **01**

ZH Poortugaal, 1.v.2007, K. van den Berg. Een wat vreemde vindplaats voor deze soort, maar mogelijk leeft de rups hier op aangeplant naaldhout.

Eucosmomorpha albersana (Hübner, 1813) **82**

FR Olterterp, 18.v.2007, op licht, **TM**. Lokale soort die inmiddels uit bijna alle provincies is gemeld.

Strophedra nitidana (Fabricius, 1794)

FL Dronten, Roggebotzand, 29.vi.2007, excursie Snellen-Ter Haar, **JS**. Nieuw voor **FL**, de laatste provincie waar deze soort nog niet was waargenomen.

Pammene splendidulana (Guenée, 1845)

FR Beetsterzwaag, Van Oordt's Mersken, 3, 8.v.2008, **JS** – **GE** Hoog Keppel, 1.iv.2007, **GN** – **ZE** Schuddebeurs, 26.iv.2007, **JV** – **NB** Geertruidenberg, Biesbosch, Hofmansplaat, 28.iv.2008, J. Schipperen, **LD**. Hoewel er van deze bladroller tamelijk veel vindplaatsen bekend zijn, vooral van de Veluwe en **UT**, wordt hij maar erg weinig gevangen. Nieuw voor **ZE**.

Pammene obscurana (Stephens, 1834)

NB Deurnsche Peel, 8.v.2008, **LD**.

Pammene giganteana (Peyerimhoff, 1863) **82**, **91**, **01**, **05**

FR Kortehemmen, Reigersbos, 14.iv.2006, **TM** – **DR** Witten, Baggelhuizen, 13.iv.2006, poppen onder eikenschors met daar een mierennest, **TM** – **OV** Ootmarsum, Springendal, 13.iv.2001, **BvA** – **ZE** Zuiddorpe, 15.iv.2004, **BvA**. De laatste jaren was de soort al op een aantal vindplaatsen in het zuidoosten van **FR** gevonden. Nieuw voor **DR**.

Pammene albuginana (Guenée, 1845) **82**, **85**, **00**, **04**

GE Twello, 12.v.2008, **JW**; Wezep, 10 en 12.v. 2008, **KH**. Soort wordt maar weinig gezien, behalve met feromoonvallen.

Pammene spiniana (Duponchel, 1843) **00**

GE Twello, 26.vii.2006, ♀, **JW**. Het derde exemplaar dat in NL is gevangen. Eerdere gevonden in Brummen, omstreeks 1850, en in het Bargerveen in 2000. In **00** wordt uitgebreid ingegaan op deze soort en de sterk erop gelijkende *P. populana* (Fabricius, 1787). Rups op sleedoorn en meidoorn.

Pammene trauniana (Denis & Schiffermüller, 1775) **82**, **84**

GE Twello, 6.vii.2008, **JW**; Wezep, 3.v.2010, in badkamer met open raam, **KH**. Zeer zeldzaam, eerder gemeld aan de hand van vangsten van Heylaerts in Breda in 1880. Daarna gevonden in Apeldoorn (**JW** 1983) en Oostvoorne (**BA** 2003). Rups op Spaanse aak (*Acer campestre*).

Pammene gallicana (Guenée, 1845) **97**, **00**

GR Groningen, Woudbloem, 3.viii.2008, M. van Kerkvoorde (det. **TM**).

Pammene germmana (Hübner, 1799) **86**, **92**, **96**, **97**, **01**, **03**, **04**

FR Beetsterzwaag, Utgong, 29.v, 7.vi.2008, op licht, **TM**; Hemrik, 12.vi.2006, **JS** – **OV** Dalfsen, tuin, 16.vi.2006, Dalfsen, Emmen, 11.vi.2006, Dalfsen, Rechteren, 2.vi.2006, **AG**; De Lutte, Duivelshof, 13.v.2008, **JCK** – **GE** Elspeet, Elspeetsche Heide, 16.v.2009, gesleept uit eik, **KH**; Twello, 21.v. 2008, **JW**; Vorden, 30.v.2008, **JS**; Wezep, 30.v.2008, **KH** – **ZE** Kortgene, 24.v.2008, **JV**. In 1986 voor het eerst in NL gevonden, geen zeldzaamheid meer. Nieuw voor **ZE**.

Pammene ochsenheimeriana (Lienig & Zeller, 1846) **82**, **97**, **05**

GE Wezep, 12.06.2008, op licht, **KH**. Al van enkele plaatsen op de Veluwe bekend, maar blijft zeldzaam.

Cydia succedana (Denis & Schiffermüller, 1775) **00**, **01**

FR Drachten, Sânbuorren, 19.ix.2007, 3 rupsen op rolklaver, **TM**.

Cydia pactolana (Zeller, 1840) **82**, **00**

GR Haren, 10.v.2009, op licht, K. Boele (det. **TM**) – **FR** Beetsterzwaag, Utgong, 28.v.2008, ♀ op licht, **TM**. Locale soort, vooral op de Veluwe. Nieuw voor **GR**.

Cydia servillana (Duponchel, 1836) **82**, **96**

FR, **DR** Fochteloër veen, A.C. 211.557, 20.v.2008, G. van de Maat (foto, det. **TM**); 17.i.2009, 50 rupsen op wilg (*Salix aurita*), **TM**. Weinig gevonden bladroller. Determinatie van het adult aan de hand van een foto. **TM** kon dit bevestigen doordat hij na gericht zoeken de slanke gallen in wilgentwijgen vond aan weerszijden van de provinciegrens. Nieuw voor het vasteland van **FR**.

Cydia amplana (Hübner, 1799) **88**, **96**, **97**, **99**, **03**, **04**, **06**

FR Burgum, Lauermanstraat, 2.viii.2008, op licht, R. van der Rol; St. Nicolaasga, 3, 9.vii.2008, **ASA** – **DR** Ees, 25.vii.2009, 2 exx. op licht, G. van de Maat; Tynaarlo, 15.viii.2009, Y. Princen (det. **TM**) – **OV** Dalfsen, De Leemcule, 29.vii.2008, op licht, **AG** – **UT** Maarsbergen, 4.viii.2009, H. Bouter. Blijft zich na de eerste vondst aan de kust in 1990 ook uitbreiden in het binnenland. Inmiddels ook in **GR** (Muus & Corver 2012). Nieuw voor **DR**, **OV** en **UT**.

Cydia strobilella (Linnaeus, 1758) **96**, **01**

FL Biddinghuizen, 1.v.2007; Dronten, 27.iv.2007, **DD** (det. **JCK**). Rups op diverse naaldhoutsoorten, maar de vlinder wordt ook regelmatig buiten de zandgronden aangetroffen. Nieuw voor **FL**.

Cydia inquinatana (Hübner, 1800) **03**, **06**

OV Brucht, 24.vii.2009, A. Baas (det. **TM**) – **GE** Ede, Dwarsweg, 26.vi.2009, S. Pruiksma (foto, det. **TM**) – **ZH** Rotterdam, 6.vii.2009, C. de Groot (det. **TM**) – **NB** Nuenen, 9.6.2007, op licht, C. Nolte (det. **TM**) – **LI** Heerlen, 19, 21.v.2007, Kerkrade, 23.v.2007, 3 exx., **AS**. Vlinders uit **LI** werden geklopt uit Spaanse aak (*Acer campestre*), de voedselplant van de rups. Vlinder kan worden herkend aan de kommavlek die voor het midden van de vleugel stopt, en de zwarte geurschubben op de achtervleugel van het vrouwtje. Nieuw voor **OV**, **ZH** en **NB**.

Grapholita janthinana (Duponchel, 1843)

FR Burgum, Lauermanstraat, 16.ix.2008, op licht, R. van der Rol (det. **TM**) – **ZH** Melissant, 24.vii.1983, **KH**; Ouddorp, geregeld waargenomen, onder andere op 31.vii.2006, **KH** – **ZE** Cadzant, De Knokkert, 22.vii.2004; Gapinge, 30.vii.1999, 3 exx., 11.viii.2000; Haamstede, 15.viii.2002, **KH** – **NB** Eindhoven, 29.vi.1990, **HW** – **LI** Vilt, 7.viii.1991, **BvA**. Vooral in de duinen gewoon op meidoorn, maar in het noorden en oosten veel zeldzamer.

Grapholita discretana Wocke, 1861 **01**

DR Bargerveen, 13.vi.2002, **BvA** – **OV** Den Ham, Hallerhoek, 23.v.2008, 3.vi.2008, op licht, H. Soepenberg (det. **TM**); Enschede, Hof Espelo, 15.v.2008, B. & M. Jagers, overdag rondom hop vliegend (det. **TM**). Zeldzaam, de rups leeft op hop (*Humulus lupulus*). Nieuw voor **DR**.

Dichrorampha obscuratana (Wolff, 1955) **04**

FR Harkema, 14.vi.2008, 3 exx. gesleept uit vegetatie met duizendblad (*Achillea millefolium*), **TM**. Na onlangs in **DR** te zijn gevonden, nu nieuw voor **FR**.

Pyralidae – lichtmotten

Salebriopsis albicilla (Herrich-Schäffer, 1198) **84**, **85**, **92**, **03**, **04**

GE Twello, 18, 20.vi.2006, 25.v., 4, 8, 10, 11, 12, 17, 29.vi. 2007, 21.vi, 2.vii.2008, **JW** – **FL** Almere, Knarbos, 3.vii.2009, op licht, J. Windig (det **TM**) – **NH** IJmuiden, 24.vi.2006, **JW** – **NB** Nuenen, 27.vi.2008, op licht, C. Nolte (det. H. ten Holt). Kan plaatselijk gewoon zijn, maar wordt erg weinig gevangen. Rups op linde. Nieuw voor **FL**, **NH** en **NB**.

Apomyelois bistriatella (Hulst, 1887) **99**, **01**

GE Twello, 15.v.2008, **JW** – **ZH** Nieuwe-Tonge, 14.vi.2006, ♂, **DD** (det. **JCK**). Eerste vangst in het westen. Dit maakt het niet eenvoudiger om aan te geven wat nu eigenlijk in NL de goede biotoop is. Rups leeft op *Daldinia* (Emmet 1988), een paddenstoelengenus waarvan drie soorten in Nederland voorkomen, waaronder de kogelhoutskoolzwam (*Daldinia concentrica*) (www.nederlandsesoorten.nl/nsr/concept/0FHCYFAXLKUQ/taxonomy), maar mogelijk ook van andere paddenstoelen. Nieuw voor **ZH**.

Phycita roborella (Denis & Schifffermüller, 1775)

FL Kuinre, Kuinderbos, 30.vi.2007, excursie Snellen-Ter Haar, 2007, **JS**. Nieuw voor **FL**.

Dioryctria sylvestrella (Ratzeburg, 1840) **04**, **05**

ZH Ouddorp, 8.viii.1996, Goedereede, Waterleidingduinen, 15.viii.2002, 2 exx., 30.vii.2004; **KH** – **ZE** Vrouwenpolder, 6.viii.2009, **JV**. Nieuw voor **ZE**.

Elegia similella (Zincken, 1818) **95**

DR Anloo, Burgvallen 26.vi.2009, op licht, **TM** – **NH** Amsterdam, Schinkel, 6.vi.2007, R. Heemskerk, (foto, det **TM**); Petten, 30.vii.2002, R. Gronert – **ZE** Kortgene, 11.vi.1997, 29.vi.2005, **JV** – **NB** Drunen, 18.v.2007, **LD**. Nieuw voor **DR**, **NH** en **ZE**.

Nephopterix angustella (Hübner, 1796) **82**, **01**, **03**

ZE Middelburg, Kasteel ter Hooge, 27.vii.2003, A. Baaijens.

Acrobasis glaucella Staudinger, 1859

NB Leende, Achelse Kluis, 18.ix.2002, **FG** (det. **JA**); Eersel, Witrijt, 22.vii.2004, **FG**. Voor het eerst in NL aangetroffen in 1984 in een lichtval in Wageningen-Hoog (gepubliceerd als *Acrobasis fallouella* (Ragonot, 1871): Kuchlein & Donner 1993).

Enige tijd geleden werden *A. fallouella* en *A. glaucella* gesynonimiseerd, maar inmiddels worden ze weer als goede soorten beschouwd en het exemplaar van Wageningen-Hoog behoort tot *A. glaucella* (**JA**, persoonlijke mededeling). In Kuchlein & De Vos (1999) wordt de soort als incidentele vondst vermeld onder de naam *A. glaucella* en wordt *A. fallouella*, zonder verdere annotatie, als synoniem hiervan genoemd. Rupsen leven op verschillende soorten eiken (Slamka 1997). Vliegt van juni tot augustus. Komt in grote delen van Europa voor, voornamelijk in het midden en zuiden en ontbreekt in het noorden. Nog niet bekend van de Britse Eilanden en België. Nieuw voor **NB**.

Acrobasis tumidana (Denis & Schiffermüller, 1775)

DR Bargerveen, 18.viii.2005, **KH** (det. **JA**). Nieuw voor **DR**.

Acrobasis repandana (Fabricius, 1798)

DR Balloo, Kampsheide, 27.vi.2009, **KH**, **MK**; Schipborg, 8.vi.2007, **JS**; Zeegse, Siepelveen, 26.vi.2009, **KH**, **MK**.

Eccopisa effractella Zeller, 1848 **88**, **06**

GE Twello, 7, 8, 9.vi.2007, **JW**; Wezep, 13.vii.2009, 1.vii.2010, **KH** – **NB** Sint Agatha, 7.ix.2007, K. Lotterman; Nuenen, 17.vi.2008, C. Nolte. Na de opmerkelijke vangsten in Drempt (**GE**) uit 2006 kunnen we vier nieuwe vindplaatsen uit **GE** en **NB** melden. De voorzichtige conclusie in **06**, dat de soort zich in deze provincies mogelijk kan handhaven, wordt hiermee steviger ondersteund.

Vitula biviella (Zeller,1848) **82**, **93**, **97**, **99**, **03**

GE Twello, 28.vi.2001, 6, 11.vi.2007, **JW**. Wordt maar zelden in het binnenland gezien.

Homoeosoma sinuella (Fabricius, 1794) **96**, **97**, **06**

DR Gees, 20.viii.2006, K. van den Berg – **FL** Kuinre, Kuinderbos, 30.vi.2007, excursie Snellen-Ter Haar, **JS** – **GE** Vierhouten, Elspeetsche heide, 24.vi.2009, **KH** – **ZH** Heinenoord, 23.ix.2006, K. van den Berg. Wordt de laatste tijd iets vaker in het binnenland gesignaleerd. De populatie op de Elspeetsche Heide handhaaft zich blijkbaar. Nieuw voor **FL**.

Phycitodes albatella (Ragonot, 1887) **06**

GE Twello, 7.v.2000, **JW** (det. **JHK**) – **NH** IJmuiden, 23.vi.2006, **JW**. Nieuw voor **NH**.

Crambidae – grasmotten

Scoparia pyralella (Denis & Schiffermüller, 1775)

OV Rouveen, Veerslootslanden, 30.vi.2006, **KH** (det. **JA**). Hoofdverspreidingsgebied is Zuid-**LI**, ook vrij veel gevonden in het midden en noorden van **LI**, daarbuiten enkele verspreide waarnemingen. Determinatie van *Scoparia*-soorten blijkt nogal eens moeilijkheden te geven (Muus 2012).

Euchromius ocellea (Haworth, 1811) **85**

ZH Monster, Bloedbergduin, 11.ii.2008, **JS**S. De meeste waarnemingen liggen in **ZH**. Rups op allerlei gedroogd materiaal. Een verband met de tuinbouw is niet onaannemelijk, maar mogelijk een migrerende soort.

Crambus silvella (Hübner, 1813) **95**, **99**

FR St. Nicolaasga, 6.viii.2008, **ASA** – **GE** Tongeren, op de grens van Tongerense hei en Wisselse Veen, 9.vii.2010, **KH**.

Agriphila inquinatella (Denis & Schiffermüller, 1775)

FR Appelscha, Aekingerzand, 15.viii.2007, **JS**.

24. *Evergestis aenealis*. Mannetje, Haulerwijk, 30.v.2008, Foto: Gerrit Tuinstra
24. *Evergestis aenealis*. Male, Haulerwijk, Friesland, 30.v.2008.

Agriphila selasella (Hübner, 1813)

FR Oudemirdumerklif, 11.viii.2007, **JS**. Lijkt op de veel algemenere *A. tristella* (Denis & Schiffermüller, 1775) kan daarvan worden onderscheiden door de duidelijkere en vaak ook wittere langslijn in het midden van de voorvleugel en het nagenoeg ontbreken vingervormige uitlopers aan het einde ervan. Beste kenmerk: voorhoofd afgerond en niet toegespitst.

Catoptria pinella (Linnaeus, 1758)

FL Kuinrebos, 30.vi.2007, 2 exx., **JS**. Nieuw voor **FL**.

Catoptria verellus (Zincken, 1817) **96**

GE Drempt, 11.vii.2007, **CN** – **ZH** Berkenwoude, Loetbos, 1.vii.2008, H. Bouter – **ZE** Kamperland, 13.vii.2008, **JV** – **NB** Drunen, 12.ix.2006, Liempde, De Scheeken, 26.vi.2008, **LD**; Nuenen, 24.vi.2008, C. Nolte, op licht (det. **TM**) – **LI** Rijckholt, Savelsbosch, 21.vi.2008, (Snellen-Ter Haar-excursie), **JS**. Werd de laatste 20 jaar als een in ons land sterk achteruitgaande soort beschouwd. Vangsten in drie achtereenvolgende jaren suggereren een kentering.

Evergestis limbata (Linnaeus, 1767) **85**, **86**, **94**, **97**, **99**, **01**, **03**

FR Beetsterzwaag, 12.vii.2006, op licht, **TM** – **DR** Dwingelo, 30.vi.2007, J. Ebink – **ZH** Dordrecht, Merwelanden, 15.vi. 2008, J. Das; Katwijk aan Zee, 11.v.2007, B. Haasnoot; Poortugaal, 3.ix.2006, H. Meijer; Rhoon, 24.vi, 20.vii.1998, **JL** & N. Elfferich – **ZE** Kortgene, 21.vi. 2007, **JV**. Van 2005-2009 stromen de waarnemingen binnen; lijkt zich zodanig te hebben uitgebreid dat hij overal kan worden gezien. Op *Waarneming.nl* staat weer een hele reeks nieuwe waarnemingen uit **ZH**, **NH** en **UT** (met foto). Nieuw voor **DR**, **ZH** en **ZE**.

Evergestis extimalis (Scopoli, 1763) **99**

OV Overdinkel, Ringstation, 28.vi.2007, L. Hassing (det. **JCK**).

Evergestis aenealis (Denis & Schiffermüller, 1775) nieuw voor Nederland (figuur 24)

FR Haulerwijk, ten noorden van het Blauwe Bos, 30.v.2008, ♂, **GT** (det. adult **JA**, **JHK**, det. genitalia F. Slamka). Vlinder met eenkleurige bruine voorvleugels, bruingrijze achtervleugels en een opvallende geel-oranje kopbeharing. Deze laatste was bij het in Nederland gevangen exemplaar bijna afwezig. Om die reden is er een genitaalpreparaat gemaakt door L. Bot, dat door F. Slamka uit Slowakije werd gedetermineerd als *Evergestis aenealis*. Volgens Fauna Europaea komt de soort in de meeste Europese landen voor met uitzondering van de Benelux en de Britse Eilanden. De rups leeft op kruisbloemigen (Brassicaceae) (Hannemann 1964).

Pyrausta purpuralis (Linnaeus, 1758) **82**, **04**, **06**

FR Schiermonnikoog, ijsbaan, 25.v.2007, B. Haasnoot – **GE** Twello, 19.viii.2006, **JW**; Wezep, 26.viii.2008, **KH** – **ZH** Oostvoorne, 21, 25, 26.viii.2007, **JW**; 21.vii.2001,10.vii.2004, 8.vii.2006, **MK** – **ZE** Noord-Beveland, Schotsman, 29, 30.viii.2008, **JV** – **LI** Ubachsberg, Wrakelberg, 11, 29.viii.2008, **AS**. In **06** wordt nog gesteld dat deze de laatste tijd maar heel weinig wordt gezien. In feite was dat voor het jaar 2006 al niet juist meer. Hier een bijgewerkte lijst van vindplaatsen. De lijst met waarnemingen van *P. purpuralis* is echter nog veel groter dan uit de bovengenoemde vindplaatsen blijkt. Hier zijn alleen de data opgenomen waarbij het vaststaat dat het echt om *P. purpuralis* gaat, aan de hand van een gevangen exemplaar of een foto. In de veldgids Nachtvlinders (Waring *et al.* 2006) worden ook enkele microlepidoptera afgebeeld, waaronder *P. purpuralis*. Verwisseling met de veel algemenere (maar niet afgebeelde!) *P. aurata* is zeker wel mogelijk als men beide soorten niet goed kent. Dit heeft zeer waarschijnlijk gezorgd voor een deel van het grote aantal, vaak incorrecte waarnemingen van *P. purpuralis*.

Pyrausta despicata (Scopoli, 1763) **04**

DR Bargerveen, 6.viii.2003, 26.vi.2004 en 18.viii.2005, 3 exx., **KH** – **OV** Rouveen, Veerslootslanden,11.vii.1996, **KH** – **FL** Kuinre, Kuinderbos, 30.vi.2007, excursie Snellen-Ter Haar, **JS**. Variabele vlinder, komt in allerlei biotopen voor. Nieuw voor **FL**.

Sitochroa palealis (Denis & Schiffermüller, 1775)

FR Griend, 5.vii.2009, D. Lutterop – **DR** Weerwille, 28.vii.2008, J. Essink; Zuidbarge, 31.vii.2009, B. Oving – **FL** Lelystad, 30.vii.2008, I. Hoogendoorn. Vrij algemeen in de zuidelijke helft van ons land, in het noorden veel minder. Nieuw voor **FR**, **DR** en **FL**.

Sclerocona acutella (Eversmann, 1842) **99**, **01**, **03**

OV Hengelo, 4.vi.2008, W. Olyslager

Perinephela lancealis (Denis & Schiffermüller, 1775) **97**

DR Schipborg, 8.vi.2007, **JS** – **FL** Roggebotzand, 29.vi.2007, **JS** – **ZH** Stellendam, Scheelhoek, 3.viii.2010, **KH**. Nieuw voor **DR** en **FL**.

Phlyctaenia perlucidalis (Hübner, 1809) **86**

ZE Lamswaarde, 19.vi.2008, J. de Bakker.

Nascia cilialis (Hübner, 1796) **84**, **94**, **04**

GR Rottumeroog, 27.vi.2009, op licht, K. van Dijken (foto, det. **TM**) – **DR** Taarlo, 25.v.2009, **GT** – **NB** Heusden, Bergsche Maas, 2, 5.vii.2006, 27.v, 7.vi.2007; Heusden, Hooibroeken, 12, 24.v, 18.vi.2008, **LD**. In Heusden momenteel een vast onderdeel van de fauna. Nieuw voor **GR** en **DR**.

Duponchelia fovealis Zeller, 1847 **92**, **95**, **00**, **01**, **03**, **06**

FR Appelscha, 5.v.2006, A. van Hengstum (det. **TM**); Burgum, Lauermanstraat, 30.viii.2007, R. van der Rol.

Cydalima perspectalis (Walker, 1859)

OV Losser, 8.vii.2009, M. Bulte. Uit Azië geïmporteerd. Voor het eerst gevangen te Boskoop (**ZH**) op 14 juni 2007. Daarna in 2007 en 2008 op meer plaatsen, vooral in Noord-Brabant, gevangen (Muus *et al*. 2009). Inmiddels is de soort gevestigd, gaat de uitbreiding door en veroorzaken de rupsen aanzienlijke schade aan aangeplante buxus (*Buxus sempervirens*). In het verleden was er nogal eens verwarring over de juiste genusnaam, en werden resp. *Palpita* en *Glyphodes* gebruikt, maar dit is recentelijk uitgezocht door Mally & Nuss (2010). Nieuw voor **OV**.

Agrotera nemoralis (Scopoli, 1763) **04**

GE Zelhem, IJzevoorde,10.vi.2007, **JZ**. Meeste vindplaatsen in Zuid-**LI** en **NB** en daar ook niet algemeen. Daarbuiten maar op een enkele plaats gevonden. Derde vindplaats in **GE**. Rups leeft op haagbeuk (*Carpinus betulus*).

Dankwoord

Wij danken de inzenders, leden van de sectie Snellen, inzenders van de Werkgroep Vlinderfaunistiek, en inzenders via de website Waarneming.nl van harte voor het leveren van gegevens gedurende alle jaren dat we deze lijst maken. Zonder de actieve leden van de werkgroep Snellen en de tegenwoordig zo actieve waarnemers die hun gegevens leveren aan Waarneming.nl en andere websites, zouden deze lijsten nooit gemaakt zijn. We zijn Willem Ellis erg dankbaar voor het beantwoorden van alle vragen betreffende data in de databank Noctua en zijn vele adviezen en opmerkingen. We danken de volgende personen van harte voor hun determinaties van lastige soorten: Jan Asselbergs, Reinhard Gaedike, Cees Gielis, Frans Groenen, Ole Karsholt, Joop Kuchlein, John Langmaid, Frantisek Slamka en Hugo van der Wolf. Arnold Schreurs, Hessel Hoornveld en Gerrit Tuinstra waren zo vriendelijk toestemming te verlenen om hun foto's te publiceren. We danken Els Baalbergen voor het maken van foto's van enkele vlinders.

Literatuur

Agassiz DJ 1981. Microlepidoptera: a review for the year 1980. Entomologist's Record and Journal of Variation 93: 91-93.

Baldizzone G, Wolf H van der & Landry J-F 2006. Coleophoridae, Coleophorinae (Lepidoptera). World Catalogue of Insects 8: 1-215.

Bengtsson BÅ & Johansson R 2011. Fjärilar: Bronsmalar–rullvingemalar. Lepidoptera: Roeslerstammiidae–Lyonetiidae. Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna, DE 1-13. ArtDatabanken, SLU.

Bentinck GAG 1928. In: Verslag van de een-en-zestigste Wintervergadering der Nederlandsche Entomologische Vereeniging, gehouden in restaurant "Polman" te Amsterdam, op Zondag 19 Februari 1928, des morgens te 11 uur. Tijdschrift voor Entomologie 71 (1/2): xl-xliii.

Bland KP, Corley MFV, Emmet AM, Heckford RJ, Huemer P, Langmaid JR, Palmer SM, Parsons MS, Pitkin LM, Rutten T, Sattler K, Simpson ANB & Sterling PH 2002. Gelechiidae. In: The moths and butterflies of Great Britain and Ireland, 4 (2) (Emmet AM & Langmaid JR eds): 224-254. Harley Books.

Bradley JD, Tremewan WG & Smith A 1979. British tortricoid moths. Tortricidae: Olethreutinae. The Ray Society.

Buhl O, Karsholt O, Larsen K, Pallesen G, Palm E & Schnack K 1981. Fund af småsommerfugle fra Danmark i 1979 (Lepidoptera). Entomologiske Meddelelser 49: 119-136.

Buhl O, Falck P, Karsholt O, Larsen K & Vilhelmsen F 2011. Fund af småsommerfugle fra Danmark i 2010 (Lepidoptera). Entomologiske Meddelelser 79: 117-140.

Burmann K 1983. Beiträge zur Microlepidopteren-Fauna Tirols 5. Tineidae (Lepidoptera). Berichte des Naturwissenschaftlich Medizinischen Vereins in Innsbruck: 199-213.

Corver SC, Muus TST & Ellis WN 2011. *Caloptilia hemidactylella*: new to The Netherlands. Notes on distribution, morphology and biology (Lepidoptera: Gracillariidae). Entomologische Berichten 71: 31-38.

Davis DR & De Prins J 2011. Systematics and biology of the new genus *Macrosaccus* with descriptions of two new species (Lepidoptera, Gracillariidae). ZooKeys 98: 29-82.

Ellis WN 2012. Bladmineerders van Europa / Leafminers of Europe. Beschikbaar op: www.bladmineerders.nl/index.htm.

Ellis WN, Groenendijk D, Huigens ME, Jansen MGM, Meulen J van der, Nieukerken EJ van & Vos R de 2013. Nachtvlinders belicht. Dynamisch, belangrijk, bedreigd. De Vlinderstichting en Werkgroep Vlinderfaunistiek.

Emmet AM (ed) 1988. A field guide to the smaller British Lepidoptera. The British Entomological & Natural History Society.

Falkovich MI & Medvedev GS (eds) 1987. Keys to the insects of the European part of the USSR. 4. Lepidoptera. Part 1. [a translation of Opredelitel' nasekomykh Evropejskoj Chasti SSSR, 4, Cheshuekrylye, pervaia chast'.] Keys to the Fauna of the USSR. Amerind.

Gielis C, Huisman KJ, Kuchlein JH, Nieukerken EJ van, Wolf HW van der & Wolschrijn JB 1985. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland, voornamelijk in 1982 en 1983 (Lepidoptera). Entomologische Berichten 45: 89-104.

Haaften E-J van & Verhoeven B 2010. *Agonopterix cnicella* (Lepidoptera: Depressariidae) in het westelijk rivierengebied. Entomologische Berichten 70: 13-16.

Hannemann HJ 1964. Kleinschmetterlinge oder Microlepidoptera 2. Die Wickler (s. l.) (Cochylidae und Carposinidae). Die Zünslerartigen (Pyraloidea). Tierwelt Deutschlands 50: i-viii, 1-401, pls. 1-22.

Holt H ten 2006. *Schiffermuelleria schaefferella* (Lepidoptera: Oecophoridae) nieuw voor Nederland. Tinea Nederland 1 (5-6): 57-60.

Huisman KJ 2012. The micro moth genus *Agonopterix* in the Netherlands (Lepidoptera: Elachistidae: Depressariinae). Nederlandse Faunistische Mededelingen 37: 45-104.

Huisman KJ & Koster JC 1994. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in de jaren 1988-1991 (Lepidoptera). Entomologische Berichten 54: 29-47.

Huisman KJ & Koster JC 1996. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1993 (Lepidoptera). Entomologische Berichten 56: 37-55.

Huisman KJ & Koster JC 1997. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1994 (Lepidoptera). Entomologische Berichten 57: 45-65.

Huisman KJ & Koster JC 1998. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1995 (Lepidoptera). Entomologische Berichten 58: 53-69.

Huisman KJ & Koster JC 1999. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1996 (Lepidoptera). Entomologische Berichten 59: 77-95.

Huisman KJ & Koster JC 2000. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in hoofdzaak van de jaren 1997 en 1998 (Lepidoptera). Entomologische Berichten 60: 193-216.

Huisman KJ, Kuchlein JH, Nieukerken EJ van, Wolf HW van der, Wolschrijn JB & Gielis C 1986. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland, voornamelijk in

1984 (Lepidoptera). Entomologische Berichten 46: 137-156.
Huisman KJ & Koster JC 1995. Interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1992 (Lepidoptera). Entomologische Berichten 55: 53-67.
Huisman KJ, Koster JC, Nieukerken EJ van & Ulenberg SA 2001. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1999 (Lepidoptera). Entomologische Berichten 61: 169-199.
Huisman KJ, Koster JC, Nieukerken EJ van & Ulenberg SA 2003. Microlepidoptera in Nederland in 2000. Entomologische Berichten 63: 88-102.
Huisman KJ, Koster JC, Nieukerken EJ van & Ulenberg SA 2004. Microlepidoptera in Nederland in 2001-2002. Entomologische Berichten 64: 170-187.
Huisman KJ, Koster JC, Nieukerken EJ van & Ulenberg SA 2005. Microlepidoptera in Nederland in 2003. Entomologische Berichten 65: 30-42.
Huisman KJ, Koster JC, Nieukerken EJ van & Ulenberg SA 2006. Microlepidoptera in Nederland in 2004. Entomologische Berichten 66: 38-55.
Huisman KJ, Koster JC, Nieukerken EJ van & Ellis WN 2007. Microlepidoptera in Nederland in 2005. Entomologische Berichten, Amsterdam 67 (1-2): 34-47.
Huisman KJ, Koster JC, Nieukerken EJ van & Ellis WN 2009. Microlepidoptera in Nederland in 2006. Entomologische Berichten, Amsterdam 69 (2): 53-65.
Karsholt O & Razowski J (eds) 1996. The Lepidoptera of Europe. A distributional checklist. Apollo Books.
Karsholt O & Nieukerken EJ van 2012. Fauna Europaea: Lepidoptera. - Fauna Europaea version 2.5. Fauna Europaea. Beschikbaar op: www.faunaeur.org.
Kerppola S, Kontuniemi I & Löfgren L 1985. Mikrotiedonannot 1984. Records of Finnish Microlepidoptera in 1984. Baptria 10: 75-95.
Koster JC & Nieukerken EJ van 1998. *Endothenia oblongana* in Nederland: een bladroller van het zeedorpenlandschap (Lepidoptera: Tortricidae). Entomologische Berichten 58: 145-152.
Koster JC & Nieukerken EJ van 2003. Index op jaaroverzichten Nederlandse Microlepidoptera, 1983-2000. Franje 6 (11): 24-48.
Koster JC & Schreurs A 1992. *Zelleria hepariella*, nieuw voor de Nederlandse fauna (Lepidoptera: Yponomeutidae). Entomologische Berichten 52: 117-119.
Koster JCS & Sinev SY 2003. Momphidae, Batrachedridae, Stathmopodidae, Agonoxenidae, Cosmopterigidae, Chrysopeleiidae. Microlepidoptera of Europe, 5. Apollo Books.
Kuchlein JH & Gielis C 1982. Tabellen en verspreidingsatlas van de Nederlandse microlepidoptera : 2. Pyralidae (tweede gedeelte); Pterophoridae. Landbouwhogeschool Wageningen.
Kuchlein JH & Donner JH 1993. De kleine vlinders: Handboek voor de faunistiek van de Nederlandse Microlepidoptera. Pudoc.
Kuchlein JH & Vos R de 1999. Geannoteerde naamlijst van de Nederlandse vlinders. Backhuys.
Kuchlein JH, Gielis C, Huisman KJ, Nieukerken EJ van, Wolf HW van der & Wolschrijn JB 1988. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland, voornamelijk in 1985 (Lepidoptera). Entomologische Berichten 48: 69-81.
Langmaid JR 1994. *Cochylis molliculana* Zeller (Lepidoptera: Tortricidae) new to the British fauna. Entomologist's Gazette 45: 255-258.
Langmaid JR 1996. *Cochylis molliculana* Zeller (Lepidoptera: Tortricidae) in Sussex. Entomologist's Gazette 47: 50.
Langmaid JR & Young MR 2012. Microlepidoptera review of 2011. Entomologist's Record and Journal of Variation 124: 249-276.
Langmaid JR, Porter J & Collins GA 2007. *Bucculatrix ulmifoliae* M. Hering, 1931 (Lep.: Bucculatricidae) resident in England. Entomologist's Record and Journal of Variation 119: 195-201.
Lempke BJ 1961. Catalogus der Nederlandse Macrolepidoptera (Achtste supplement). Tijdschrift voor Entomologie 104: 111-186.
Lepiforum e.V. 2012. Lepiforum: Bestimmung von Schmetterlingen (Lepidoptera) und ihren Präimaginalstadien. Lepiforum e.V. Beschikbaar op: www.lepiforum.de.
Mally R & Nuss M 2010. Phylogeny and nomenclature of the box tree moth, *Cydalima perspectalis* (Walker, 1859) comb. n., which was recently introduced into Europe (Lepidoptera: Pyraloidea: Crambidae: Spilomelinae). European Journal of Entomology 107: 393-400.
Meijerman L & Ulenberg SA 2000. Arthropods of economic importance. Eurasian Tortricidae. World Biodiversity Database. Amsterdam, ETI BioInformatics.
Mutanen M, Mutanen T, Kullberg J, Kaitila J-P, Laasonen EM & Nupponen K 2008. Pikkuperhoshavainnot 2006-2007. Noteworthy records of Finnish Microlepidoptera (Micropteridae-Pyralidae) in 2006-2007. Baptria 33: 117-118.
Muus TST 2010. Herkenning door middel van foto's van de adulten van het *Mompha divisella*-complex in Nederland. Franje 13 (26): 51-54, 57-59.
Muus TST 2012. De herkenning en biologie van de granietmotten, Scopariinae (Crambidae) in Nederland, met een herontdekking. Franje 15 (29): 41-52.
Muus TST & Corver SC 2011. Microlepidoptera.nl, de kleinere vlinders van Nederland. Beschikbaar op: www.microlepidoptera.nl/index.php.
Muus TST & Corver SC 2012. Microlepidoptera.nl. Atlas van de kleinere vlinders van Nederland. Beschikbaar op: www.microlepidoptera.nl/index.php.
Muus TST, Haaften E-J van & Deventer LJ van 2009. De buxusmot *Palpita perspectalis* (Walker) in Nederland (Lepidoptera: Crambidae). Entomologische Berichten 69: 66-67.
Nieukerken EJ van & As B van 2008. *Ectoedemia quinquella* nu ook in de duinen gevonden. In: T. Muus & S. Corver, microlepidoptera.nl, de kleinere vlinders in Nederland. http://www.microlepidoptera.nl/nieuws/nieuws_11.php.
Nieukerken EJ van & Koster JC 1999. De valkruidmineervlinder *Digitivalva arnicella* in Nederland: herontdekking en behoud (Lepidoptera: Plutellidae: Acrolepiinae). Nederlandse Faunistische Mededelingen 9: 15-28.
Nieukerken EJ van, Gielis C, Huisman KJ, Koster JC, Kuchlein JH, Wolf HW van der & Wolschrijn JB 1993. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland (Lepidoptera). Nederlandse Faunistische Mededelingen 5: 47-62.
Nieukerken EJ van, Ellis WN, Koster JC, Moerland W, Reemer M, Kleukers R, Kalkman VJ, Keijl GO & Maassen W 2009. De soortenlijst van het Naturalis-terrein: Lepidoptera Vlinders. – In: Zit er leven in Naturalis? – 1569 soorten op 7 hectare stadsgrond (Smit JT & Reemer M eds). Nieuwsbrief European Invertebrate Survey – Nederland 48: 21-22.
Nieukerken EJ van, Ellis WN, Vos R de & Groenendijk D 2010. Lepidoptera - vlinders. In: De Nederlandse Biodiversiteit.(Noordijk J, Kleukers RMJC, Nieukerken EJ van & Loon AJ van eds): 242-248. Nederlands Centrum voor Biodiversiteit Naturalis & European Invertebrate Survey - Nederland.
Nieukerken EJ van, Kaila L, Kitching IJ, Kristensen NP, Lees DC, Minet J, Mitter C, Mutanen M, Regier JC, Simonsen TJ, Wahlberg N, Yen S-H, Zahiri R, Adamski D, Baixeras J, Bartsch D, Bengtsson BÅ, Brown JW, Bucheli SR, Davis DR, De Prins J, De Prins W, Epstein ME, Gentili-Poole P, Gielis C, Hättenschwiler P, Hausmann A, Holloway JD, Kallies A, Karsholt O, Kawahara AY, Koster JC, Kozlov M, Lafontaine JD, Lamas G, Landry J-F, Lee S, Nuss M, Park K-T, Penz C, Rota J, Schintlmeister A, Schmidt BC, Sohn J-C, Solis MA, Tarmann GM, Warren AD, Weller S, Yakovlev RV, Zolotuhin VV & Zwick A 2011. Order Lepidoptera Linnaeus, 1758. In: Zhang, Z.-Q. (Ed.), Animal biodiversity: An outline of higher-level classification and survey of taxonomic richness. Zootaxa 3148: 212-221.
Nieukerken EJ van, Doorenweerd C, Ellis WN, Huisman KJ, Koster JC, Mey W & Muus TST 2012. *Bucculatrix ainsliella* Murtfeldt, a new North American invader already common on red oaks (*Quercus rubra*) in Western Europe (Bucculatricidae). Nota Lepidopterologica 35 (2): 135-159.
Pallesen G & Palm E 1974. Fund af småsommerfugle fra Danmark i 1973. Flora og Fauna, Århus 80: 95-101.
Parenti U & Varalda PG 2000. A guide to the Microlepidoptera of Europe. Guide, Museo Regionale di Scienze Naturali.
Patzak H 1974. Beiträge zur Insektenfauna der DDR: Lepidoptera - Coleophoridae. Beiträge zur Entomologie 24: 153-278.
Pelham-Clinton EC 1985. Tineidae. In: The moths and butterflies of Great Britain and Ireland, 2. Cossidae - Heliodinidae.(Heath J & Emmet AM eds): 152-207. Harley Books.
Powell JA & Opler PA 2009. Moths of western North America. University of California Press.
Prins W De & Baugnee JY 2008. *Clepsis dumicolana* (Lepidoptera: Tortricidae), new to the Belgian fauna. Phegea 36: 127-130.
Prins J De & Prins W De 2011. Global Taxonomic Database of Gracillariidae (Lepidoptera). Belgian Biodiversity Platform. Beschikbaar op: www.gracillariidae.net.
Razowski J 1970. Cochylidae. Microlepidoptera Palaearctica, 3 (i+ii). G. Fromme.
Razowski J 1990. Motyle (Lepidoptera) Polski 16. Coleophoridae. Monografie Fauny Polski 15: 1-253.
Razowski J 2001. Die Tortriciden (Lepidoptera, Tortricidae) Mitteleuropas, Bestimmung - Verbreitung - Flugstandort - Lebensweise der Raupen. F. Slamka.
Razowski J 2003. Tortricidae (Lepidoptera) of Europe, 2. Olethreutinae. 2. Slamka.
Retzlaff H & Seliger R 2007. Die Hochheiden, Felsheiden, Bergwiesen, Moore and Waelder im Hochsauerland and in der Hocheifel als bedeutsame Refugien fuer montane Schmetterlingsarten in Nordrhein-Westfalen. Melanargia 19: 1-62.

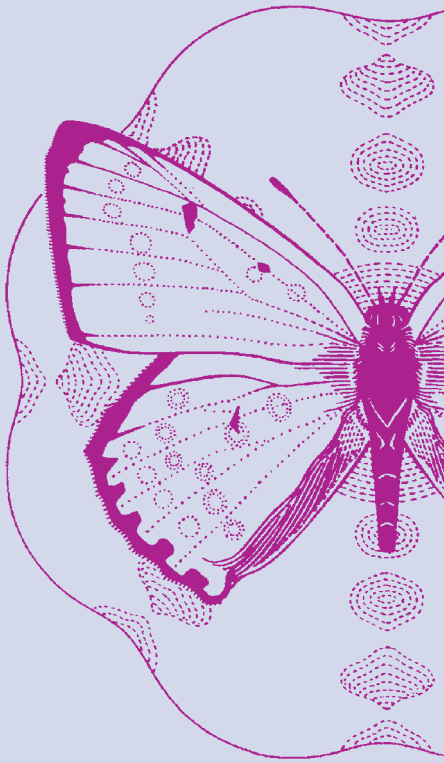
Šefrová H 2002. *Phyllonorycter issikii* (Kumata, 1963) - bionomics, ecological data and spread in Europe (Lepidoptera, Gracillariidae). Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis 50: 99-104.
Seliger R, Randazzo P & Kinkler H 2008. Drei neuen Wickler-Arten für Nordrhein-Westfalen: *Clepsis dumicolana* (Zeller, 1847), *Crocidosema plebejana* Zeller, 1847 und *Cydia lobarzewskii* (Nowicki, 1860) (Lep., Tortricidae). Melanargia 20: 39-42.
Slamka F 1997. Die Zünslerartigen (Pyraloidea) Mitteleuropas. Bestimmen - Verbreitung -Flustandort - Lebesweise der Raupen. Slamka.
Smits L. & Zande L van der 2009. Nieuwsbrief - Plantenziektenkundige Dienst 3, juli 2009.
Svensson I 1974. Anmärkningsvärda fynd av Microlepidoptera i Sverige 1973. Entomologisk Tidskrift 95 : 198-200.
Svensson I 2011. Anmärkningsvärda fynd av småfjärilar (Microlepidoptera) i Sverige 2010. Entomologisk Tidskrift 132: 55-68.
Swatschek B 1958. Die Larvalsystematik der Wickler. (Tortricidae und Carposinidae). Abhandlungen zur Larvalsystematik der Insekten 3: 1-269.
Templado J 1976. A pest of Cupressaceae: *Pseudococcyx tessulatana* (Stgr.) (Lep. Tortricidae). Boletín de Sanidad Vegetal Plagas 2: 257-261.
Toll S 1962. Materialen zur Kenntnis der paläarktischen Arten der Familie Coleophoridae (Lepidoptera). Acta Zoologica Cracoviensia 7: 577-719.
Triberti P 2007. The *Phyllonorycter* species from Palaearctic Region feeding on Rosaceae (Lepidoptera, Gracillariidae). Bollettino del Museo Civico di Storia Naturale di Verona 31: 147-221.
Vuure J van 2007. *Mompha jurassicella* (Lepidoptera: Momphidae) nieuw voor de Nederlandse fauna. Entomologische Berichten 67: 111-112.
Waring P, Townsend M, Groenendijk M & Meulen J van der 2006. Nachtvlinders: veldgids met alle in Nederland en België voorkomende soorten. Tirion Natuur.
Wilton D 2009. The possible arrival of *Camerarria gaultheriella* (Walsingham) (Lep.: Gracillariidae) in Britain. Entomologist's Record and Journal of Variation 121: 123-124.
Zeinstra PJ 2006. De kleine vlinders van Weststellingwerf. Twirre 17(2): 50-60.

Geaccepteerd: 27 maart 2013

Summary

Microlepidoptera in The Netherlands in 2007-2010

In this 19th 'annual' report, dealing with four years, we record eleven species new for the Netherlands: *Infurcitinea teriolella* (Tineidae), *Bucculatrix ulmifoliae* (Bucculatricidae), *Caloptilia fidella*, *Phyllonorycter issikii* (Gracillariidae), *Coleophora motacillella* (Coleophoridae), *Cochylis molliculana*, *Cnephasia sedana*, *Clepsis dumicolana*, *Lobesia botrana*, *Pseudococcyx tessulatana* (Tortricidae) and *Evergestis aenealis* (Crambidae). We also refer to three species recorded as new elsewhere: *Caloptilia hemidactylella* (Gracillariidae), *Cydalima perspectalis* (Crambidae), and *Bucculatrix ainsliella* (Bucculatricidae). We further give the first field record of *Tuta absoluta*. Other remarkable records are those of the rare *Tinea pallescentella*, *Phyllonorycter mespilella* in the province of Zeeland, *Zelleria hepariella* outside the southern part of the province of Limburg, and the very rare species *Depressaria depressana* and *Schiffermuelleria schaefferella* in The Netherlands. Species believed to be extinct, *Mompha langiella* and *Syncopacma captivella*, were rediscovered. Further we report the expansion of *Aethes flagellana*, *Acrobasis glaucella*, *Apotomis infida*, *Ectoedemia quinquella* and *Mompha jurassicella*. After 30 years of annual reviews, we evaluate these papers, with a total of 128 newly recorded species. Compared to other countries where such reviews are regularly published, the Dutch score is just lower than the number recorded during the same period in Denmark, but more than in the British Isles or Sweden. These differences are explained by the differences in total surface area of the countries: the smaller the country, the higher the probability that new species are recorded. An alternative explanation is the more isolated, eccentric position of Britain and Sweden in relation to Europe. This paper is the last review published in this form.

K.J. (Hans) Huisman
Patrijzenlaan 4
8091 BK Wezep

J.C. (Sjaak) Koster & Erik J. van Nieukerken
Naturalis Biodiversity Center
Postbus 9517
2300 RA Leiden
sjaak.koster@naturalis.nl

Tymo S.T. Muus
Hogewal 137
8331 WP Steenwijk